

Pohjois-Suomi

Aluehallintovirasto
Ympäristöluvut

PÄÄTÖS

Nro 45/2013/2

Dnro PSAVI/94/04.09/2012

Annettu julkipanon jälkeen

24.5.2013

ASIA

Uuden laiturin rakentaminen Oritkarin satamaan, merialueen ruoppaaminen ja valmistelulupa, Oulu

HAKIJA

Oulun kaupunki /
Oulun Satama
PL 23
90015 Oulun kaupunki

SISÄLLYSLUETTELO

HAKEMUKSEN VIREILLETULO.....	3
LUVAN HAKEMISEN PERUSTE JA LUPAVIRANOMAISEN TOIMIVALTA.....	3
HANKETTA KOSKEVAT LUVAT, PÄÄTÖKSET JA ALUEEN KAAVOITUSTILANNE.....	3
Luvat ja päätökset.....	3
Kaavoitustilanne ja suojelualueet.....	3
LUPAHAKEMUKSEN SISÄLTÖ.....	5
Hankkeen tarkoitus ja yleiskuvaus.....	5
Luontoympäristö.....	6
Vesistö.....	8
Kalastus Oulun edustan merialueella.....	12
Suoritettavat toimenpiteet ja rakenteiden tekninen kuvaus.....	13
Kiinteistötiedot.....	17
Hankkeen vaikutukset.....	17
Arvio haitoista ja vahingoista.....	23
Hankkeen hyödyt ja menetykset.....	23
Tarkkailu.....	23
Valmistelulupa ja perusteet valmisteluluvan myöntämiselle.....	24
Hakemuksen täydennys.....	24
HAKEMUKSESTA TIEDOTTAMINEN.....	24
LAUSUNNOT.....	24
MUISTUTUS.....	26
HAKIJAN SELITYS.....	26
ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU.....	27
Luparatkaisu.....	27
Lupamääräykset.....	27
Ohjaus ennakoimattoman edunmenetyksen varalta.....	29
Perustelut.....	29
Luvan myöntämisen edellytykset.....	29
Lupamääräykset.....	31
Sovelletut säännökset.....	31
Valmistelulupa.....	31
Perustelut.....	32
Sovelletut säännökset.....	32
Lausuntoihin ja muistutukseen vastaaminen.....	32
KÄSITTELYMAKSU JA SEN MÄÄRÄYTYMINEN.....	32
PÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN.....	33
MUUTOKSENHAKU.....	34

HAKEMUKSEN VIREILLETULO

Oulun kaupunki / Oulun Satama on 13.12.2012 aluehallintovirastossa viireille panemassaan ja myöhemmin täydentämässään hakemuksessa pyytänyt lupaa uuden laiturin rakentamiseen Oritkarin satamaan ja merialueen ruoppaamiseen Oulun kaupungissa sekä lupaa ryhtyä hankkeen toteuttamista valmisteleviin toimenpiteisiin ennen päätöksen lainvoimaiseksi tulemistä.

LUVAN HAKEMISEN PERUSTE JA LUPAVIRANOMAISEN TOIMIVALTA

Vesilain 3 luvun 3 §:n 7) kohta ja 1 luvun 7 §:n 1 momentti

HANKETTA KOSKEVAT LUVAT, PÄÄTÖKSET JA ALUEEN KAAVOITUSTILANNE

Luvat ja päätökset

Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto on 30.11.2004 myöntänyt Oulun kaupungille ympäristöluvan nro 70/04/2 koskien Oulun Sataman toimintaa Oritkarin, Nuottasaaren, Vihreäsaaren ja Toppilan satamissa.

Kaavoitustilanne ja suojelualueet

Kaavoitustilanne

Suunnittelualueella on voimassa Oulun yleiskaava 2020, joka ohjaa kaupungin rakentamista vuoteen 2020 saakka. Oikeusvaikutteinen yleiskaava tuli voimaan 19.1.2007. Yleiskaavassa lupahakemuksen alue on kaavoitettu satama- ja vesialueeksi. Nyt suunniteltu sataman laajennus on yleiskaavan mukainen: yleiskaavan mukaan Oritkarin satama-alue laajenee lounaaseen Kempeleenlahden suuntaan ja länteen uuden länsilaiturin suuntaan.

Oulun satama-alue on nykyään asemakaavoittamatonta aluetta, mutta siinä on käynnistetty asemakaavan laatiminen Oulun yleiskaavan 2020 ja kaupunginvaltuuston 23.1.2006 hyväksymän Oulun sataman yleissuunnitelman mukaisesti. Poikkimaantien linjauksen muuttamisen vuoksi on samalla laadittava asemakaavan muutos Poikkimaantien tiealueelle ja Jääsalontien katualueelle sekä niihin rajoittuville alueille.

Oritkarin satama AAM1977 -asemakaavaan kuuluu Äimäraution kaupunginosan kortteleita 6 ja 7, sekä katu- ja puisto-, rautatie-, vesi- ja yleisen tien alueita koskeva asemakaavan muutos sekä asemakaava osalle Nuottasaaren kaupunginosaa (Jääsalontie, Poikkimaantie, satama-alue). Asemakaavan muutoksella mahdollistetaan sataman ja sen itäpuolella olevan työpaikka-alueen kehittäminen. Käynnissä olevat sataman kehittämishankkeet huomioidaan asemakaavan laadinnassa. Kaavoitus on aloitettu

16.4.2007 ja osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut nähtävillä. Varsinaisen asemakaavaaluonnoksen laatiminen on aloitettu kesällä 2012.

Pohjois-Pohjanmaan vuonna 2005 vahvistettua maakuntakaavaa uudistetaan parhaillaan, luonnos julkistettiin elokuussa 2012. Maakuntakaava on maankäyttö- ja rakennuslain mukainen yleispiirteinen suunnitelma, jossa hahmotellaan maakunnan alueiden käytön suuntaviivoja vuoteen 2040 saakka. Se on ohjeena kuntien kaavoitukselle ja viranomaisten toiminnalle. Kaavaehdotus tulee nähtäville vuonna 2013.

Suojelualueet

Hankealueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse Natura 2000-verkostoon kuuluvia kohteita tai luonnonsuojelualueita. Lähin Natura-alue on noin 1 km:n etäisyydellä koilliseen sijaitseva Oulujoen suiston Natura-alue. Muita Natura-alueita ovat noin 3 km luoteeseen sijaitseva Perämeren saarten Natura-alueeseen kuuluva Kyrönkarin saari. Yli 4 km:n etäisyydellä sijaitsevat Akionlahden sekä Kempeleenlahden rannan Natura-alueet. Yli 6 km:n etäisyydellä etelään Kempeleenlahden pohjukassa sijaitsee luontotyyppipäätöksellä suojeltu Kallenrannan merenrantaniitty (LTA205937).

Oulujoen suisto (FI1103004, SCI) Natura-alue: Oulujokisuisto on Suomen oloissa suurjoen suisto, joka on menettänyt luonnontilansa voimalaitosrakentamisessa ja osin kaupungin kasvaessa, mutta jolla on edelleen erittäin paljon luontoarvoja. Merikosken alapuolinen suisto, johon vapaa joki kerrosti hiekkaa ja lietteitä nykyistä enemmän noin 2000 vuoden aikana on vain hiukan keskimääräisen merivedenkorkeuden yläpuolella, ja syksyn korkeiden merivesien vaikutus tuntuu suistossa voimakkaasti. Oulujokisuiston alue koostuu neljästä osa-alueesta: Mustasaaren ranta-alue Hartaanselän itälaidalla, Hietasaaren edusta saarineen (Sorsasaari, Kiramosaari, Tiirasaari), Vihreäsaaren ranta ja Kuusisaaren eteläranta. Rajaus käsittää noin 1/15:n koko suiston pinta-alasta. Oulujokisuisto on yksi keskeisimmistä lietetattaren esiintymisalueista Suomessa. Rajauksen sisällä olevan populaation karkea kokonaisarvio on noin 30 000 yksilöä. Toteutuskeinoina ovat maankäyttö- ja rakennuslaki, vesilaki ja ympäristönsuojelulaki.

Perämeren saaret (FI1300302, SCI/SPA) Natura-alue: Perämeren saarten Natura-alue muodostuu Kemin, Tornion, Simon, Kuivaniemen, Iin, Haukiputaan, Oulun, Oulunsalon ja Hailuodon edustalla olevista saarista, luodoista ja matalikoista. Perämeren saarten alueella on tyypillistä maankohoamisrannikon ja murtovesialueen lajistoa. Alue täydentää merkittävällä tavalla Perämeren kansallispuiston ja yleensä Perämeren maankohoamisrannikon luontotyyppien ja lajien suojelua. Erityisesti Krunnit on merkittävä lintualue. Perämeren saarten toteutuskeinona on luonnonsuojelulaki ja rakennuslaki. Vahvistetussa seutukaavassa osa alueesta on varattu suojelualueeksi. Kraaselin saari on yksityistä suojelualuetta Oulun kaupungin saaret ja luodot YSA205687.

Akionlahti (FI130200, SCI/SPA) Natura-alue: Natura-alueen suojeluperusteena ovat luontotyypeistä rannikon laguunit 50 % ja merenrantaniityt 9 %,

useita lintulajeja sekä kasvilajeista ruijanesikko ja upossarpio. Akionlahti on merestä lähes irti kuroutunut merenlahti, jonka vesipinta-ala on supistunut voimakkaasti 1900-luvulla. Alueen rantakasvillisuus on selkeästi vyöhykkeistä ja lajistossa esiintyy monia suolakasveja. Alueen pesimälinnusto on sekä lajistollisesti että määrällisesti runsas, ja lahti on tärkeä muutonainen levähdysalue. Akionlahti sisältyy valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan (LVO110237). Alueen suojelu on toteutettu lakisääteisenä yksityisinä luonnonsuojelualueina Akionlahden luonnonsuojelualue (YSA200169), Akion luonnonsuojelualue (YSA202432), Välitörmän luonnonsuojelualue (YSA203411) ja Leppälahti (YSA204925).

Kempeleenlahden ranta (FI1103000, SCI/SPA) Natura-alue: Natura-alueen suojeluperusteena ovat luontotyypeistä merenrantaniityt 25 %, vaihettumissuot ja rantasuot 2 %, maankohoamisrannikon primäärisukkesiometsät 60 %, metsäluhdat 10 % sekä useita lintulajeja. Kempeleenlahti on laaja ja tasainen lahti, jossa matala vesialue ulottuu kauas rantaviivasta. Rannan niitty- ja pensaikkovyöhykkeet ovat laakeat ja maankohoamisen vuoksi jatkuvassa muutostilassa. Ranta-alueen kasvillisuus on hyvin mosaiikkimaista. Alueen linnustossa ovat kahlaajat ja toisaalta varpuslinnut runsaslukuisia. Kempeleenlahti on arvokas muutonainen levähdysalue, jossa muun muassa hanhet, joutsenet ja petolinnut oleilevat. Kempeleenlahden ranta kuuluu valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan (LVO110247). Alueella on yksityismaiden luonnonsuojelualue pinta-alaltaan 160 hehtaaria (Kempeleenlahden luonnonsuojelualue YSA112527). Kohteen suojelu toteutetaan lakisääteisenä luonnonsuojelualueena.

Hankealue sijoittuu Suomen kansallisesti tärkeälle lintualueelle (FINIBA) Oulun seudun kerääntymisalue. Lisäksi Suomen kansainvälisesti tärkeä lintualue (IBA) sijaitsee hankealueelta noin 1 km:n etäisyydellä.

LUPAHAKEMUKSEN SISÄLTÖ

Hankkeen tarkoitus ja yleiskuvaus

Oulun Sataman Länsilaiturin terminaalialueen kehittäminen perustuu vuonna 2010 laadittuun Oulun Sataman yleissuunnitelmaan. Hankkeen toisessa vaiheessa on tarkoitus toteuttaa alueen ensimmäinen laivapaikka. Yleissuunnitelman mukaan laivapaikkoja on tulossa kaikkiaan kolme. Oulun Sataman laatimassa hankesuunnitelmassa on määritetty ensimmäisen toteutettavan laivapaikan sijainti, toteutussyvyys, ominaisuudet ja kustannukset. Vuonna 2011 valmistuneen Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan liikennestrategiassa (KAKEPOLI) uuden laivapaikan toteuttaminen Oulun Satamassa on yksi keskeinen toimenpide, jolla pyritään saavuttamaan selvitysalueen kuljetusten toimivuudelle asetetut tavoitteet ja strategiset painotukset.

Uuden laiturin rakentaminen tapahtuu maalta käsin, mutta vaatii ruoppauksia laiturin kohdalla ja laituriin johtavalla väylällä. Ruoppaus tehdään ensi-

sijaisesti imuruoppauksena, mutta muun muassa kustannussyistä haetaan lupaa tehdä ruoppaus myös kauharuoppauksena. Massojen läjitys tapahtuu ruoppauskohteen välittömään läheisyyteen tehtäviin altaisiin, jotka tullaan myöhemmin rakentamaan satamatoimintoja varten. Oulun Sataman ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen kanssa 29.5.2012 käydyssä neuvottelun perusteella Länsilaiturin kehittämishanke ei tarvitse erillistä YVA:n tarvepääätöstä, vaan kokouspöytäkirja on riittävä.

Allasrakenteet on tarkoitus rakentaa kesällä 2013 ja ruoppaus toteuttaa kesällä 2014 (varalla vuosi 2015). Hankkeen kiireisen aikataulun vuoksi Oulun Satama hakee lupaa ruoppausmassojen läjitys- ja selkeytysaltaiden penkereiden rakentamiseen ennen lupapäätöksen lainvoimaiseksi tuloa.

Luontoympäristö

Kasvillisuus

Tietoa alueen kasvillisuudesta on kerätty Äimäraution asemakaavoituksen luontoselvityksestä vuodelta 2007 sekä satama-alueelle syksyllä 2012 tehdyn asemakaavan muutoksen kasvillisuusselvityksestä.

Satama-alue on kauttaaltaan kulttuurivaikutteista eikä siellä ole alkuperäistä luontoympäristöä. Poikkimaantien varrella on laajoja täytemaakenttiä, joilla kasvaa niittymäistä kasvillisuutta. Rautatien ympärillä on muutamia tiheäpuustoisia merenrantametsäkuvioita, joissa pääpuulajeina ovat hieskoivu ja harmaaleppä. Kenttäkerroksen lajisto on kulttuurivaikutteista. Poikkimaantien ja Jääsalontien risteuksen tuntumassa on laajoja järvi-ruo'on hallitsemia luhtaisia alueita. Jääsalontien reunalla on myös kiiltopajupensaikkoa. Alueella ei ole luonnontilaista rantakasvillisuutta, sillä rannat on pengerrytetty kivin. Paikoin rantaviivaa reunustaa harmaaleppä-hieskoivuvyö.

Uhanalaisten lajien esiintymätiedot tarkistettiin Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen tiedostoista. Alueen läheisyydessä Oulujokisuistossa on esiintymiä erittäin uhanalaisella lietetattarella. Satama-alueella on esiintymä silmälläpidettävällä sammakonleinikillä, joka kuuluu lisäksi Suomen kansainvälisiin vastuulajeihin.

Hankealueella tai sen lähistöllä ei ole luonnonsuojelulain 29 §:n, vesilain 2 luvun 11 §:n tai metsälain 10 §:n mukaisia luontokohteita.

Linnusto

Suunnittelualueen linnustosta kerättiin olemassa oleva tieto Oulun kaupungilta, alueelle tehdyistä aiemmista selvityksistä ja paikallisilta lintuharrastajilta. Erityistä huomiota kiinnitettiin alueella tavattaviin suojelustatuksetaan huomionarvoisiin lajeihin. Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistys ry:n tekemän aloitteen perusteella perustettu rantakenttätöryhmä selvitti Oulun ja sen lähialueiden ranta-alueiden linnustoa vuosina 2006–2009. Raportti ei ole julkinen, koska siinä tarkastellaan uhanalaisten lajien esiintymispaikkoja. Maastoinventointeja ei linnuston osalta tehty. Suunnit-

telualueen linnustosta ei raportin yhteydessä ole esitetty karttatietoja joh-tuen alueen linnuston suojelullisesti huomattavasta lajistosta.

Oulun kaupungin avoimet satama-alueet ovat linnustoltaan erittäin moni-puolisia alueita. Lajiston monipuolisuus ja parimäärät ovat suuria luontai-siin alueisiin verrattuna ja avoimet rantakentät sopivat monille lintulajeille jopa luonnontilaista ympäristöä paremmin. Lajiston ja yksilömäärien perusteella rantakenttien linnustoa voi luonnehtia erittäin arvokkaaksi. Satama-alueiden luontaisten ja ihmisten aiheuttamien muutosten seurauksena lin-nuston lajisto, runsaussuhteet ja rakenne muuttuvat jatkuvasti. Keskeisim-piä linnustokohteita ovat matalakasvuiset joutomaakentät. Linnuston kannalta alueiden sopivuutta lisäävät sataman liikkumiskiellosta seuraava rau-hallisuus sekä meren läheisyys, mikä takaa hyvät ruokailuolosuhteet sekä lisää alueen monipuolisuutta elinympäristönä. Erityisesti kahlaajat ovat so-peutuneet satamien matalakasvuisille kentille, mutta lisäksi satama-alueilla pesii monipuolinen lokki- ja vesilinnusto.

Oritkarin syväsataman alueen merkitys lintujen pesimä-, levähdys- ja ruo-kailualueena on huomattava. Linnuston kannalta keskeisintä aluetta on sy-väsataman länsiosa. Koko sataman ja Oritkarin alue muodostaa kuitenkin yhtenäisen arvokkaan linnustollisen kokonaisuuden. Alueella pesii tai on viime vuosina pesinyt useita uhanalaisluokituksestaan merkittäviä lajeja ja on muun muassa äärimmäisen uhanalaisen (CR) lajin pesimä- ja ruokailu-alueita. Lisäksi alueella pesii muun muassa lapinsirrejä (VU).

Uudeksi uhanalaisille lajeille tärkeäksi alueeksi on muodostunut satama-alueen kärjessä sijaitseva Oritkarin päätykenttä, jonne on läjitetty ruop-pausmassoja ja jonne on siirtynyt pesimään koko Suomen suurin pikkutiirayhdyskunta. Pikkutiira luokitellaan uusimmassa uhanalainstarkastelussa (Rassi 2010) erittäin uhanalaiseksi lajiksi (EN).

Kaikki mainitut lajit ovat luonnonsuojeluasetuksessa mainittu erityisesti suojeltaviksi lajeiksi. Luonnonsuojelulain 47 § kieltää erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittämisen ja heikentämisen. Kielto tulee voimaan, kun ELY-keskus on rajannut esiintymispaikan ja tie-dottanut siitä maanomistajalle.

Sataman kyseessä ollessa ovat toiminnot satamakenttien ja altaiden alueella rakentuneet ja rakentuvat sataman tarpeiden mukaan. Toiminnan sujuvuuden ja luonnonsuojelulain edellytysten turvaamiseksi on tärkeää, että toiminta suunnitellaan yhteistyössä sataman, viranomaisten ja tutkijoi-den kesken. Oikein toteutettujen ruoppausmassojen läjitysten seurauksena syntyneet uudet satamakentät ovat jopa parantaneet, ja voivat parantaa myös jatkossa alueen merkitystä tiettyjen lintulajien pesimä- ja ruokailu-alueena sataman toiminnan siitä kärsimättä.

Vesistö

Vesistön yleiskuvaus

Hankealue sijaitsee Oritkarin Satamassa, Oulujoen Nuottasaaren puoleisella suistoalueella. Vesisyvyys ruopattavalla alueella on noin 2–11 m. Oulujoen suulle johdetaan Nuottasaaren tehdasalueen jätevedet.

Oulujoen päävirtaus suuntautuu jokisuulta länteen, mutta jokivesien vaikutus ulottuu laajalle etenkin talvella, jolloin jokivesi kerrostuu meriveden päälle. Kesällä tuulet, meriveden korkeuden vaihtelut ja virtaukset sekoittavat vesimassat eikä suolakerrostuneisuutta pääse syntymään niin kuin talvella. Matalilla alueilla, kuten Kempeleenlahdella, vedet sekoittuvat pohjaan asti ja kovilla tuulilla lahden vesi samentuu. Pysyvä jääpeite muodostuu Oulun edustalle marraskuun lopussa tai joulukuun alussa ja jää sulaa yleensä toukokuussa.

Oulujoen ($F = 22\,841\text{ km}^2$) virtaaman keski- ja ääriarvot (m^3/s) jokisuulla Merikoskessa ovat vuosina 1991–2010 olleet seuraavat:

MQ (keskivirtaama)	263
HQ (ylivirtaama)	848
MHQ (keskiylivirtaama)	519
MNQ (keskialivirtaama)	64,3
NQ (alivirtaama)	24,9

Oulujoen vesistön säännöstelystä johtuen virtaaman vuosirytmikka poikkeaa huomattavasti luonnontilaisesta. Virtaama on suurimmillaan yleensä alkuvuodesta, kun vesiä juoksetetaan voimatalouden tarpeisiin ja toisaalta luodaan varastointilavuutta kevättulvavesille. Tulva- ja kesäaikaiset virtaamat ovat sen sijaan luonnontilaisen joen virtaamia pienempiä. Kesällä 2012 virtaama Oulujoen Merikoskessa oli poikkeuksellisen suuri runsaiden sateiden johdosta tehtyjen ohijuoksetusten vuoksi. Oulujoen vesistä arviolta noin kaksi kolmasosaa kulkeutuu Nuottasaaren ohitse mereen.

Virtauksia merialueella aiheuttavat merivedenkorkeuden muutokset ja jokivirtaamat. Merivedenkorkeuden muutokset johtuvat tuulista sekä ilmanpainevaihteluista ja Perämeren vesimassan ominaisheilahteluista. Merivedenkorkeuden ääriarvot ja vuosiminimien ja -maksimien keskiarvot Oulussa ajanjaksona 1922–2011 (teoreettinen keskivesi, cm) ovat olleet seuraavat:

Maksimi:	183 (kk vaihtelu 73 – 183)
Vuosimaksimien keskiarvo, MHW:	117
Minimi:	-131 (kk vaihtelu -79 – -131)
Vuosiminimien keskiarvo, MLW:	-83

Sekä ylin että alin vedenkorkeus on esiintynyt tammikuussa. Merivedenkorkeuden keskimääräiset kuukausiääriarvot (MHW, MNW) ajanjaksolla

1922–2003 ovat vaihdelleet välillä +66 cm...–50 cm teoreettisesta keski-vedestä mitattuna.

Tuuli on kesäaikana merialueella merkittävin hetkellisiin virtauksiin vaikuttava tekijä, ja tuuli myös sekoittaa vesimassoja. Yleensä virtaus on matalilla alueilla ja pintakerroksessa tuulen suuntaista, kun taas syvemmissä vesikerroksissa tuulta vastaan suuntautuva paluuvirtaus on hallitseva. Oulun edustan merialueella veden vaihtumisen kannalta epäedullisimpia ovat länsi- ja luoteistuulet, jolloin toisaalta ruoppausten aiheuttaman sameuden leviäminen on hitaampaa. Oulun lentoasemalla vuosina 1981–2010 keskimäärin vallitseva tuulen suunta on ollut touko–kesäkuussa länsi-luoteesta, heinäkuussa lännestä ja kaakosta ja elo–lokakuussa kaakosta.

Oulujoen vaikutus virtauksiin on kesäaikana yleensä vähäisempää kuin talvella, jolloin jokivirtaamat ovat luonnontilaista suurempia, ja jokivedet leviävät merivettä kevyempinä pintakerroksessa laajoille alueille.

Vedenlaatuun vaikuttavia tekijöitä

Oulun edustan merialuetta kuormittavat yhdyskuntien jätevedenpuhdistamot, suurimpana Taskilan puhdistamo sekä teollisuuslaitokset (Nuottasaaren tehdasalueella sijaitsevat Stora Enso Oyj:n Oulun tehdas, Eka Chemicals Oy, Eka Synthomer Oy ja Arizona Chemical Oy sekä Oulujokeen jätevetensä laskeva Kemira Oyj:n Oulun tehdas), Oulun Energian Toppilan voimalaitokset ja Oulun Satama. Pistekuormittajien lisäksi rannikkovesiä kuormittavat jokivedet ja ranta-alueelta mereen suoraan tulevat huuhtoumat ja ilmasta tuleva laskeuma.

Oulun edustan lähialueelle kohdistuvista ravinnevirtaamista suurin osa tulee Oulujoen mukana, vuosina 2010–11 fosforista noin 85 % ja typeistä noin 80–84 %. Oulun edustan suurin yksittäinen pistekuormittaja fosforin osalta on ollut Nuottasaaren tehdasalue, vuonna 2011 noin 10 %:n osuudella ja typen osalta Taskilan jätevedenpuhdistamo noin 15 %:n osuudella kokonaisainevirtaamasta. Eka Chemicals Oy:n jätevesien mukana merialueelle tulee pieniä määriä elohopeaa, vuosina 2010 ja 2011 0,27 kg vuodessa, kun luparaja on 6 kg. Oulujoen tuoma elohopeamäärä on keskimäärin noin 17 kg vuodessa.

Oulujoen vesi on keskihumuksista ja -ravinteista ja yleensä lievästi happanta.

Oulujoen mereen tuoma ravinnemäärien vaihteluväli on vuosina 2010 ja 2011 ollut kokonaisfosforin osalta 114–132 t/v ja kokonaistyphen osalta 2 459–2 930 t/v.

Vedenlaadun kehitys

Seuraavassa on tarkasteltu merialueen veden laatua hankealuetta lähimpänä sijaitsevilla Oulun edustan velvoitetarkkailupisteillä, Nuottasaaren edusta (OE44), Oulunselkä (OE2) ja Kempeleenlahti (OE49). Pisteeltä

OE2 (intensiivipiste) näytteet otetaan 16 kertaa vuodessa ja kahdelta muulta pisteeltä neljä kertaa vuodessa.

Oulujoen vesillä on merkittävä vaikutus Oulun edustan merialueen vedenlaatuun etenkin talviaikaan. Vesien sekoittuminen on puutteellista, ja jokivedet kerrostuvat meriveden päälle. Kevättalvella lähes koko vesipatsas saattaa koostua jokivedestä, mikä näkyy alhaisina sähkönjohtavuusarvoina. Jokivesien humus myös nostaa hieman väriarvoja niissä vesikerroksissa, joissa on paljon vähäsuolaista jokivettä. Kesäaikaan jokiveden vaikutus Oulun edustan vedenlaatuun on selvästi vähäisempi kuin keväällä, ja vaikutus näkyy lähinnä rannikon pintavedessä. Keväällä Oulun edustan vesi on jokivesien vaikutuksesta usein lievästi hapanta, mutta kesäaikaan pH-taso on merivedelle tyypilliseen tapaan hieman emäksinen. Elokuun 2012 Oulujoen tulva näkyy Oulun edustan näytepisteillä pintaveden pieninä sähkönjohtavuusarvoina sekä normaalia suurempina värilukuna ja rautapitoisuutena.

Oulun edustan veden happipitoisuudet ovat pääosin hyvää tai erinomaista tasoa. Hieman alentuneita alusveden hapenkyllästeisyysarvoja on kuitenkin havaittu ajoittain kaikilla näytteenottopaikoilla. Pintavedessä hieman alentuneita hapenkyllästeisyysarvoja on havaittu helmi–maaliskuussa 2011.

Silminnähtävää sameutta ei Oulun edustan pintavedessä ole juurikaan esiintynyt. Sameusarvot ovat olleet pintavedessä hieman koholla vuonna 2009, mikä voi johtua satamassa tehdyistä ruoppauksista. Pohjanläheisessä vesikerroksessa on esiintynyt yksittäisiä kohonneita sameusarvoja lähinnä Oulunselän pisteellä OE2. Sameusarvot olivat koholla myös elokuussa 2012 Oulujoen suurien ohjuoksutusten aikana.

Vuosina 2007–2012 kokonaisfosforin pitoisuudet ovat olleet pääosin 10–30 µg/l ja kokonaistypen pitoisuudet 300–450 µg/l. Kohonneita ravinnepitoisuuksia on esiintynyt ajoittain. Vuonna 2012 typpipitoisuudet ovat olleet korkeampia ja pitoisuuksissa on ollut enemmän vaihtelua kuin aiempina vuosina. Eri havaintopaikkojen välillä ei ole havaittavissa merkittäviä eroja ravinnepitoisuuksissa. Epäorgaanisen typen ja fosfaattifosforin pitoisuuksissa on esiintynyt melko suurta vaihtelua. Suurimmillaan pitoisuudet ovat yleensä olleet pohjanläheisessä vesikerroksessa etenkin silloin, kun happipitoisuudet ovat olleet alentuneita.

Kesäajan a-klorofyllipitoisuudet vuosina 2007–2012 ovat olleet 1,2–22,0 µg/l. Forsbergin ja Rydingin (1980) luokkarajojen mukaan kesäelokuun (OE2 touko–lokakuu) keskimääräiset a-klorofyllipitoisuudet ovat vuosina 2007 ja 2008 olleet pääosin lievästi reheville ja vuosina 2009–2011 reheville vesille tyypillistä tasoa. Vuonna 2012 a-klorofyllipitoisuudet olivat pisteellä OE2 lievästi rehevällä tasolla ja pisteillä OE44 ja OE49 rehevällä tasolla. Vuosien 2007–2012 kesän kokonaisfosforipitoisuuksien (18–24 µg/l) perusteella tarkastelualue on lievästi rehevä. Kokonaistyyppipitoisuudet viittaavat kaikilla näytteenottopaikoilla melko karuihin olosuhteisiin.

siin, mutta näytepisteiden kesän keskimääräiset typpipitoisuudet (364–397 µg/l) ovat melko lähellä keskiravinteisuuden alarajaa (400 µg/l).

Kesä–elokuun kokonaisfosforipitoisuuksissa ei ole kaudella 2007–2012 tapahtunut juurikaan muutoksia lukuun ottamatta Kempeleenlahden näytteenottoaikaa OE49, jolla fosforipitoisuudet ovat laskeneet jonkin verran. Kesä–elokuun typpipitoisuudet ovat laskeneet vuoteen 2011 saakka hiukan kaikilla näytteenottoaikoilla. Vuonna 2012 typpipitoisuudet nousivat kuitenkin hieman aiempiin vuosiin verrattuna.

Kasviplankton ja pohjaeläimet

Oulun edustan kasviplankton- ja pohjaeläinyhteisöjen tilaa tutkitaan joka kolmas vuosi osana alueen velvoitetarkkailua. Edellisen kerran tutkimukset on tehty vuonna 2010. Oritkarin väylän levennykseen ja huoltoruoppaukseen liittyen pohjaeläinnäytteitä on otettu ennen ruoppausta vuonna 2009 ja ruoppauksen jälkeen vuonna 2010.

Oulun edustan merialueen kasviplanktonyhteisöjen tilaa tutkittiin näytteenottoaikoilta OE2 ja OE47 ottamalla näytteet sekä heinäkuussa että elokuussa 2010. Kasviplanktonnäytteiden biomassan määrä ilmensi keskiravinteisuutta ja lievää rehevöitymistä kummallakin näytteenottoaikalalla. Näytteiden lajisto koostui pääosin nielulevistä ja sinilevistä. Sinilevien suhteellinen osuus kasviplanktonnäytteiden biomassasta oli 32 ja 51 % näytteenottoaikalalla OE2 ja 42 ja 45 % näytteenottoaikalalla OE47. Sinilevistä osa kuului Vuoren ym. (2009) haitallisiksi luokittelemiin lajeihin. Edelliseen, vuonna 2007 tehtyyn kasviplankton tutkimukseen verrattuna vuoden 2011 tuloksissa ei ollut havaittavissa merkittäviä muutoksia.

Oulun edustan merialueen pohjaeläinyhteisöjen tilaa tutkittiin vuonna 2011 ottamalla näytteitä Haukiputaan edustalta ja Liminganlahdelta sekä Oulun edustalta paikoilta OE2 ja OE47. Edellisen kerran tutkimus tehtiin samoilta paikoilta vuonna 2007. Pohjaeläinnäytteiden lajisto koostui pääosin surviaissääskistä ja harvasukamadoista. Liminganlahdella esiintyi myös nauhamatoja ja pieniä simpukoita. Näytteenottoalueiden pohjaeläintiheys vaihtelu oli melko vähäistä Liminganlahtea lukuun ottamatta. Lajistollinen vaihtelu oli aikaisempien vuosien tapaan melko suurta. Tulosten perusteella lasketun rannikkovesien rehevyysindeksin perusteella Oulun edustan merialueen keskimääräinen rehevyys on vähentynyt hieman vuosina 1977–2010, ja trendi jatkui myös vuonna 2011.

Oritkarin väylän ruoppaukseen liittyvässä tarkkailussa eniten pohjaeläintaksona ja suurin yksilötiheys havaittiin molempina tarkkailuvuosina matallimmalla alueella, Kempeleenlahdella sijaitsevalla havaintopaikalla OE49. Lajistollisesti koko tarkkailualueen pohjaeläinyhteisöt olivat hyvin samankaltaisia ennen ruoppauksia ja niiden jälkeen.

Vesistön ekologinen tila

Oulun edustan merialue kuuluu Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueeseen (VHA4) pääosin Perämeren sisempiin rannikkovesiin. Vesienhoitosuunnitelman mukaan alueen rannikkovesistä noin 75 % on hyvässä ekologisessa tilassa. Perämeren rannikolla sekä Oulun ja Hailuodon välillä on vyöhykkeitä, joiden ekologinen tila on luokiteltu tyydyttäväksi. Vesienhoitosuunnitelman mukaan rannikkovesien tilaa heikentää pääasiassa jokien kuljettamien ravinteiden sekä rannikon asutuksen ja teollisuuden ravinnekuoormituksen aiheuttama rehevyys. Oulun edustan vesien ekologinen tila on tyydyttävä, mutta kemiallista tilaa ei ole luokiteltu, koska haitallisten aineiden pitoisuuksista on ollut puutteelliset tiedot. Jokivesien mukana vesienhoitoalueen rannikkovesiin tulee 86–96 % kaikista mereen kulkeutuvista ravinteista.

”Vesienhoidon toimenpideohjelma vuosille 2010–2015” -selvityksen mukaan rannikkoalueen pistekuormitusta on jo nykyisin käytännön saatu pienentymään paljon. Lisätoimenpiteitä on määritetty Oulun edustalle laskevien jokien valuma-alueille, jotta rannikkoalueen ekologinen tila saadaan parantumaan. Lisätoimenpiteiden tarkoituksena on pienentää jokien mukana tulevaa ravinne- ja kiintoainekuormitusta sekä hapanta huuhtoumaa. Toimenpiteet on kohdistettu maa- ja metsätalouteen, turvetuotantoon sekä Sanginjoen alueella kuivatuksen aiheuttamien happamuusongelmien vähentämiseen. Lisäksi edistetään vaelluskalojen palauttamista kunnostamalla elinympäristöjä ja suunnitellaan toimenpiteitä, joiden avulla mahdollistetaan kalojen pääsy sivujokien lisääntymisalueille.

Kalastus Oulun edustan merialueella

Kalastuksesta Oulun kaupungin vesialueilla on tehty tiedustelu viimeksi vuodelta 2011. Tiedustelualue kattoi Oulujokisuiston, Kempeleenlahden pohjoisosan sekä jokisuun merialuetta noin 5 km etäisyydelle. Kempeleenlahdella ja Varjakan-Riutunkarin pohjoispuolisella alueella kalastavien ammattikalastajien saalistiedot vuosilta 2007–2008 selvitettiin edellisen Oritkarin satamaruoppauksen yhteydessä.

Kalastus Oulun kaupungin vesialueella

Oulun kaupungin merialueella kalasti vuonna 2011 verkoilla 45 kalastajaa. Vapakalastusta harjoitti suisto- ja/tai merialueella noin 1 130 kalastajaa. Verkkokalastus merellä keskittyi siikaverkkojen osalta syksyyn syys–lokakuulle, jolloin kalasti yli 80 % kalastajista. Talvikalastusta harjoitti yli 10 % verkkokalastajista. Lohi- ja taimenverkot olivat pääasiassa harvoja (# 80 mm) verkkoja, joiden käyttö keskittyi selvästi alkukesään. Talvella käytettiin hiukan taimenverkkoja. Keskimääräinen kalastusaika merellä oli siikaverkoilla kuukausi sekä lohi- ja taimenverkoilla yleensä vajaa 3 viikkoa. Heittovapa- ja vetouistelukalastusta harjoitettiin Merikosken alapuolella jonkin verran ympäri vuoden, mutta kalastus keskittyi kuitenkin kesään kesä–lokakuulle. Heittovapa- ja vetouistelukalastusta harjoitettiin suistossa ja merialueella eri otantaryhmien keskiarvona 12 kertaa kesän aikana.

Kokonaissaalis Oulun kaupungin vesialueilla jokisuistossa ja merialueella vuonna 2011 oli 24 tonnia, josta ahventa oli kolmannes ja haukea reilu viidennes. Siikaa ja taimenta saatiin molempia vajaa 10 % ja lohta 5 % kokonaissaaliista. Istutuksista peräisin oleva kuha on nykyisin jo merkittävä saalislaji. Sen kokonaissaalis oli merialueella vajaa 2 400 kg eli 10 % merialueen kokonaissaaliista. Saaliista pääosa eli yli 80 % saatiin vapakalastuksella, joka keskittyy Hartaanselälle ja jokisuistoon. Siian vapasaaliista pääosa saatiin suistosta pilkillä. Kalastajakohtainen saalis oli verkkokalastajilla 40 kg ja vapakalastajilla 17 kg.

Merikosken alakanavasta lipotaan vaellussiikaa mädin hankintaa varten. Siikasaalis on pitkällä aikavälillä vähentynyt ja kalojen keskikoko on pienentynyt. Etenkin naaraiden määrä ja siten myös saadun mädin määrä on jäänyt viime vuosina vähäiseksi. Mätiä on saatu vuosina 2007–2011 keskimäärin 170 litraa vuodessa.

Ammattimainen kalastus

Kempeleenlahdella ja Varjakan-Riutunkarin pohjoispuolisella alueella kalasti vuonna 2009 tehdyn selvityksen mukaan ammattimaisesti rysillä ja/tai verkoilla 11 kalastajaa. Osa rysäkalastajista kalasti kuitenkin vain yhdellä rysillä ja olivat luokiteltavissa kotitarvekalastajiksi. Ammattikalastajien kokonaissaalis oli noin 25 tonnia, josta siikaa oli 23 %, ahventa 18 %, lohta 12 % ja maivaa 10 %. Muita merkittäviä saalislajeja olivat taimen, silakka, hauki ja kuha. Kalastajakohtainen saalis oli keskimäärin noin 2 200 kg.

Tärkeimmät troolausalueet ovat Riutunkarin pohjoispuolella laivaväylien syvänealueilla eli yli 7 km:n etäisyydellä ylitevesien purkupaikalta. Pieni troolausalue on lisäksi Kempeleenlahden suulla ns. Kyrönmerellä eli Kyrönkarin ja Kivenalustankarin välisellä merialueella eli yli 3 km:n etäisyydellä ylitevesien purkupaikalta. Tällä alueella troolataan vain vähän syksyllä syys–marraskuussa.

Suoritettavat toimenpiteet ja rakenteiden tekninen kuvaus

Ruoppaustyöt

Ruopattavat alueet sijaitsevat rakennettavan laiturin ja laituriin johtavan väylän alueella. Väylää joudutaan leventämään laivojen operoinnin helpottamiseksi. Osa ruopattavasta alueesta on edellisen ruoppauksen yhteydessä vuonna 2009 luiskattua penkkaa ja sen alapuolista massaa, ja osa aikaisemmin ruoppaamatonta aluetta nykyisen 10 metrin väylän reuna-alueella. Ruopattava massamäärä on yhteensä noin 320 000 m³tr.

Oritkarin väylää levennetään paaluvälillä 1100...1900. Levennys tehdään väylän eteläreunalla. Väylän luiska muotoillaan kaltevuuteen 1:3. Vesisyvyys ruopattavalla alueella on noin 2–11 m. Ruoppaustaso on NN – 12,05 m (haraussyvyys hs = NN – 11,90 m) paaluvälillä 1900...1450 ja NN – 11,55 m (haraussyvyys hs = NN – 11,40 m) paaluvälillä

1100...1450. Samalla tehdään väylän levennyksen puolella huoltoruoppausta.

Ruoppausmassan varsin suuren määrän vuoksi ruoppaus tultaneen tekemään imuruoppauksena, mutta myös kauharuoppaus on mahdollinen. Leikkuri-imuruoppauksessa massat irrotetaan pohjasta ja pumpataan putkessa suoraan laskeutusaltaaseen. Näin toteutettuna työ kestää arviolta enintään kaksi kuukautta, kun ruoppaajan maksimiteho on 4 000 m³/h. Kauharuoppauksessa massat nostetaan suljettavalla kauhalla proomuun. Proomu tyhjennetään joko suoraan laskeutusaltaaseen, josta sameuden leviämistä estetään suodatinkankaasta tehdyllä silttiseinällä, tai massat nostetaan kaivurilla suoraan altaaseen. Näin toimien työ kestää huomattavasti pidempään ja ajoittuu kahdelle avovesikaudelle.

Sedimentin laatu ruoppausalueella

Suunnittelualueelta otettiin sedimenttinäytteitä 13.9.2012. Näytteet otettiin yhteensä kahdeksalta paikalta, joista kuusi sijaitsee ruopattavalla alueella, yksi läjitysalueella ja yksi hankealueen ulkopuolella. Näytteet otettiin pintakerroksesta, 0–0,2 m, ja lisäksi kahdelta pisteeltä syvyydestä 0,2–0,5 m.

Vuonna 2009 toteutettuun Oritkarin väylän levennykseen ja huoltoruoppaukseen liittyen sedimenttinäytteitä on otettu vuonna 2007 samalta alueelta kuin vuonna 2012. Vuonna 2007 sedimenttinäytteet otettiin 1–3 syvyydestä, syvimmillään 0,5–1 metristä. Vuoden 2012 tutkimuksissa painotus oli pintakerroksen tutkimisessa, koska syvemmistä kerroksista on käytävissä vuoden 2007 tiedot.

Vuoden 2012 näytteistä tehtiin seuraavat analyysit:

Kuiva-aine

Hehkutusjäännös

Savipitoisuus

Öljyhiilivedyt C10-C40

PAH-yhdisteet

PCB-yhdisteet

Metallit (As, Cd, Cr, Cu, Ni, Zn, Pb, Co, V, Sb, Hg)

Fosfori

Orgaaniset tinayhdisteet

Dioksiinit ja furaanit (R102, R104 2 syvyyttä)

Torjunta-aineet (R104)

Pitoisuuksia on verrattu ”Sedimentin ruoppaus- ja läjitysohje”-ympäristöoppaassa normalisoiduille pitoisuuksille annettuihin raja-arvoihin, kun arvioidaan ruoppausmassojen läjityskelpoisuutta mereen (Ympäristöministeriö 2004). Pitoisuudet normalisoidaan oppaan mukaisilla kertoimilla ja saatuja arvoja verrataan standardisedimenttiin. Lisäksi pitoisuuksia on verrattu maaperän pilaantuneisuuden kynnyks- ja ohjearvoihin (Valtioneuvoston asetus 214/2007), koska ruoppausmassojen läjitysallasta tullaan käyttämään myöhemmin satamakenttänä.

Orgaanisen aineksen määrä näytteissä vaihteli välillä 0,2–4,8 % ja savipitoisuus <2–7 %.

Metallipitoisuudet olivat pääosin varsin pieniä, pääosin pienempiä tai samaa suuruusluokkaa kuin sedimentin taustapitoisuudet Perämerellä. Elohopean määrittäjäraja oli korkeampi kuin Perämeren taustapitoisuus, ja kahdessa näytteessä elohopeaa todettiin määrittäjärajan ylittävä määrä, enimmillään 0,5 mg/kg. Yhdessä ruopattavan alueen näytteessä pintakerroksen alapuolella (R102_0,2–0,5 m) normalisoitu elohopeapitoisuus ylitti tason 1 raja-arvon. Vuonna 2007 elohopeaa todettiin yleisemmin, enimmillään 1,6 mg/kg, ja pitoisuudet olivat korkeimmat ja ylittivät tason 2 raja-arvon pääosin 0–0,5 metrin syvyydessä. Nyt tutkittujen näytteiden perusteella sedimentin elohopeapitoisuudet ovat ruopattavan alueen pintakerroksessa (0–0,5 m) pienempiä kuin vuonna 2007.

Leivuoren ja Niemistön (1993) mukaan Perämeren rannikkoalueella taustapitoisuus on ollut keskimäärin 0,2 mg/kg. 1970-luvun loppupuolella Oulun edustalla pintasedimentin elohopeapitoisuus on ollut 1,3–3,1 mg/kg, enimmillään 20 cm:n syvyydessä noin 3,7 mg/kg. Oulun edustalle on kohdistunut 1900-luvun lopulla huomattavasti nykyistä suurempi elohopeakuormitus, mistä kohonneet pitoisuudet ovat osoituksena. Vähitellen elohopeapitoisemmat sedimentit painuvat syvemmälle, kun päälle tulee uutta puhtaampaa sedimenttiä. Sedimentoituneiden metallien vapautumista voi tapahtua lähinnä ruoppausten yhteydessä.

Ruoppausalueen sijainti Oulujoen suistossa ja laivojen vilkkaalla liikennöintialueella, missä sedimentaatio-olot eivät ole vakaat, aiheuttaa sen, että sedimentin pintaosissa havaitaan edelleen pieniä määriä elohopeaa, vaikka päästöt ovat nykyisin hyvin pienet. Nuottasaaren tehdasalueelta tulee elohopeaa Eka Chemicals Oy:n jätevesissä nykyisin noin 0,27 kg vuodessa ja Oulujoen vesien mukana noin 17 kg vuodessa.

Verrattaessa pitoisuuksia maaperän pilaantuneisuuden raja-arvoihin yhdessä ruoppausalueen näytteessä arseenipitoisuus oli hieman suurempi kuin kynnyisarvo, mutta selvästi alle alemman ohjearvon. Kaikkien muiden metallien pitoisuudet olivat pienempiä kuin maaperän pilaantuneisuuden kynnyisarvo.

PAH-yhdisteiden (polyaromaattiset hiilivedyt) pitoisuudet olivat vuonna 2012 kaikissa näytteissä alle määrittäjärajan. PAH-yhdisteiden osalta normalisoidut pitoisuudet ovat yhtä suuria kuin mitatut pitoisuudet, kun orgaanisen aineksen määrä näytteessä on <10 %. Kaikki pitoisuudet olivat raja-arvoja pienempiä. Vuonna 2007 otetuissa näytteissä PAH-pitoisuudet olivat pääosin ruoppaus- ja läjitysohjeen raja-arvoja pienempiä ja kaikilta osin selvästi pienempiä kuin maaperän pilaantuneisuuden kynnysarvot. Ruoppausalueen muutamassa näytteessä naftaleenin ja fenantreenin pitoisuus ylitti ruoppaus- ja läjitysohjeen tason 1 ja naftaleenin pitoisuus oli yhdessä näytteessä tasolla 2.

PCB-yhdisteiden (polyaromaattiset bifenyylit) pitoisuudet olivat yhtä näytettä lukuun ottamatta määräysrajaa pienempiä. Pisteellä R102 pintakerroksen alapuolella todettiin kolmen komponentin osalta tason 2 ylitys ja yhden komponentin osalta tason 1 ylitys. PCB-summapitoisuus oli kaikissa näytteissä pienempi kuin maaperän pilaantuneisuuden arvioinnille annettu kynnyksisarvo. Vuoden 2007 näytteissä todettiin useammilla pisteillä ruoppaus- ja läjitysohjeen tason 1 ylityksiä ja yhdessä näytteessä myös tason 2 ylitys, kun pitoisuudet normalisoitiin vastaamaan standardisedimenttiä. Alue, missä kohonneita pitoisuuksia on havaittu, sijoittuu Vihreäsaaren edustalle väylän etelärannalle, aikaisemmin ruoppaamattomalle alueelle.

Dioksiinien ja furaanien pitoisuudet (PSDD ja PCDF) määritettiin kolmesta näytteestä. Pitoisuudet olivat pieniä. Summapitoisuudet (ngWHO-TEQ/kg) olivat suurimmillaankin pienempiä kuin ruoppaus- ja läjitysohjeen tason 1 raja-arvo. Summapitoisuudet olivat myös pienempiä kuin maaperään pilaantuneisuuden kynnyksisarvo.

Orgaanisista tinayhdisteistä tributyylitinaa (TBT) esiintyi pieni määrä kahdessa ruoppausalueen sekä läjitysalueen näytteessä. Ruoppausalueen TBT-pitoisuudet ylittivät normalisoituna ruoppaus- ja läjitysohjeen tason 1 raja-arvon, mutta ovat selvästi pienempiä kuin taso 2. Kaikki muut määritetyt orgaanisten tinayhdisteiden pitoisuudet olivat määräysrajaa pienempiä. Maaperän pilaantuneisuuden kynnyksisarvon pitoisuudet alittavat selvästi.

Öljyhiilivetyjen kokonaispitoisuudet (C10-C40) ylittivät normalisoituna ruoppaus- ja läjitysohjeen tason 1 neljällä ruoppausalueen pisteellä, mutta olivat selvästi alle tason 2. Pitoisuudet alittavat maaperän pilaantuneisuuden kynnyksisarvon.

Torjunta-aineet määritettiin yhdestä näytteestä ja kaikkien määritettyjen komponenttien pitoisuudet olivat alle määräysrajan.

Laiturin rakentaminen

Länsilaituri tehdään reunalaiturina putkiponttirakenteena. Laiturirakenne pystytään tekemään pääosin kuivalta maalta. Tarvittaessa työssä käytetään työlauttaa.

Laiturin kantavana rakenteena ovat Ø1200 mm:n teräsputkipaalut, joiden kylkeen on hitsattu ponttilukot. Laiturirakenteen stabiliteetti ja tuenta vaakasuunnassa varmistetaan paalulaattarakenteella, joka tehdään putkiponttiseinän taakse. Putkiponttiseinä tuetaan vaakasuunnassa paalulaattaa.

Länsilaiturin rakenteet mitoitetaan lopullisen tilanteen mukaan 14 metrin kulkusyvyydelle. Teräsputkipaalujen mitoituksessa otetaan huomioon meriveden aiheuttama korrosio. Putkipaalu täytetään alaosastaan esimerkiksi hiekalla ja ylempää eniten rasitetuilta osiltaan betonilla (teräsbetoninen liittorakennemitoitus).

Taustalla paalulaattarakenteen paaluina käytetään betonisia lyöntipaaluja, joista osa tehdään laituriin päin vinoina paaluina ja osa pystypaaluina. Paalulaatta tehdään paikalla betonoituna rakenteena.

Läjitys

Ruopatut massat läjitetään ruoppausalueen viereen rakennettavaan läjitysaltaaseen, josta vedet kulkeutuvat kaksiosaiseen selkeytsaltaaseen. Purku mereen tapahtuu viimeisestä jälkiselkeytsaltaasta Kempeleenlahden puolelle pohjan läheisyyteen. Läjitysaltaan tilavuus tasolle +2,00 m on 430 000 m³, selkeytsaltaan tilavuus tasolle +1,50 m on 220 000 m³ ja jälkiselkeytsaltaan tilavuus tasolle +1,50 m on 235 000 m³.

Altaat rakennetaan maitse tuotavasta hiekkamoreenista tai sitä vastaavasta. Penkereiden tekoon käytetään myös puhtaita ylijäämämaita (kivennäismaita) rakennustyökohteista. Massoja tarvitaan täyttöihin ja louheverhoukseen yhteensä noin 290 000 m³tr ja suodatinkangasta noin 31 500 m²tr. Kun altaat ovat täyttyneet ja painuneet, ne tullaan päällystämään ja rakentamaan satamatoimintoja varten.

Täyttöaltaan ja selkeytsaltaan välipenkereeseen asennetaan settikaivo, jolla voidaan säätää vedenpinnan tasoa täyttöaltaassa täytön aikana. Täyttöaltaan vedenpinta säädetään ruoppauksen aikana suunnilleen tasolle +1 m. Kun täyttö nousee tasolle +1 m, korotetaan säätökynnystä suunnilleen tasolle +1,7 m siten, että vesisyvyys täyttöaltaissa on vähintään 0,3 m. Jälkiselkeytsaltaan lounaiskulmaan tehdään purkukaivo, jonka kautta selkeytynyt vesi johdetaan vesistöön. Purkukaivon ylivirtaustaso (purkutaso) tulee olla tasossa +1,5 m. Purkukaivon purkuputket sijoitetaan tasolle NW – 1 m tai alemmaksi.

Vuonna 2009 tehtyä ruoppausta koskevan lupapäätöksen mukainen tavoitearvo oli vesistön kokonaiskuormituksen perusteella kiintoainepitoisuuden pysyminen alle 200 mg/l. Sallitun kiintoainejäämän ≤ 200 mg/l saavuttaminen varmistetaan ja vesistön samentuminen minimoidaan kemikaloinnilla. Kemikalointi aloitetaan heti työn alussa välipatoon tehtävässä settikaivos- sa. Käytettävä kemikalointiaine ja tarvittavan kemikalointimäärä selvitetään ennen ruoppauksen aloitusta laskeutuvuus-/selkeytyvyyskokeilla.

Kiinteistötiedot

Rakentaminen tapahtuu hakijan omistamalla kiinteistöllä Oulun kaupungin lahjoitusmaa, kiinteistötunnus 564-407-1-23.

Hankkeen vaikutukset

Vaikutukset vesiympäristöön

Samentuminen

Ruoppauksien konkreettisin ja välittömin vaikutus on veden samentuminen, jota tapahtuu jossain määrin kaikissa ruoppauksissa ruoppauspaikalla

ja massojen läjityksessä. Samennusta syntyy, kun ruopattavaa massaa liettyy veteen ja alkaa kulkeutua virtauksen mukana laskeutuen samalla pohjaa kohti. Samentuman leviäminen ja laajuus riippuvat massojen laadusta, kaivu- ja työmenetelmistä, työn kestosta sekä työvaiheen aikaisista sääolosuhteista eli lähinnä tuulista ja merivedenkorkeuden vaihteluista.

Samentumiseen kytkeytyy muita vesistövaikutuksia. Liettyminen ja kulkeutumisen yhteydessä veteen joutuu ravinteita, kiintoainesta ja happea kuluttavaa orgaanista ainesta. Myös haitallisia aineita voi mobilisoida, jolloin saattaa seurata vaikutuksia ekosysteemeissä. Yleensä aineet ovat varsin tiukasti kiintoaineeseen sitoutuneena.

Oritkarin sataman ruoppaus liittyy Länsilaiturin 1. laivapaikan rakentamiseen sekä siihen tulevan väylän leventämiseen. Ruopattava massamäärä tulee olemaan noin 320 000 m³kr. Ruopattavat massat ovat maalajiltaan pääosin silttiä, hiekkaista silttiä ja silttistä hiekkaa. Hienoainespitoisempia maalajeja, savista silttiä, on syvemmillä. Ruoppausmassat läjitetään Oritkarin sataman länsiosaan rakennettavaan läjitysaltaaseen. Ruoppausvesien selkeytystä varten läjitysaltaan eteläpuolelle rakennetaan selkeytysallas. Jälkiselkeytysaltaasta vesistöön purettavan veden kiintoainepitoisuus tulee olemaan enintään 200 mg/l. Tähän arvioidaan päästävän ruoppauksen tehon rajoituksella ja massojen kemikaloinnilla.

Ensimmäisessä vaiheessa vuonna 2013 on tarkoitus rakentaa läjitys- ja selkeytysaltaat ja varsinaiset ruoppaukset tehdään vuonna 2014, mutta varaudutaan tarvittaessa myös töiden jatkamiseen vuonna 2015. Mahdollinen kauharuoppaus ajoittunee kahdelle vuodelle. Penkereet rakennetaan maitse tuotavista massoista.

Pengerrystöiden yhteydessä sameusarvot ja kiintoainepitoisuudet nousevat jossain määrin, mutta merkittävä pitoisuuksien nousu rajoittuu pengerryskohteen välittömään läheisyyteen. Vuoden 2008 pengerrystöiden yhteydessä kiintoainepitoisuudet vaihtelivat välillä <1–57 mg/l ja sameusarvot välillä 1,6–26 FTU. Suurin osa pitoisuuksista oli <5 mg/l kiintoainetta ja <5 FTU sameutta, mutta jokaisella näytteenotokerralla todettiin myös kohonneita pitoisuuksia, yleensä lähellä rakennettavaa pengertä. Kokonaisfosforipitoisuudet vaihtelivat vuonna 2008 välillä 14–59 µg/l.

Ruoppaus tultaneen toteuttaman imuruoppauksena varsin suuren massamäärän vuoksi. Massaa irrotettaessa samennusta aiheutuu ensisijaisesti pohjan läheisyyteen, joka Oulujoen virtausalueella nousee jossain määrin myös pintaan. Samentumisen voimakkuus riippuu lähinnä sedimentin koostumuksesta sekä veden viipymästä ja virtausnopeudesta alueella. Vuonna 2009 imuruoppaajan läheisyydessä todettiin kohonneita pitoisuuksia: kiintoaine 7–76 mg/l, sameus 6–27 FTU ja kokonaisfosforipitoisuudet 26–130 µg/l. Korkeimmat pitoisuudet todettiin välivedessä noin 3–5 metrin syvyydessä. Lähimmillä vesistötarkkailun pisteillä pitoisuudet olivat pääosin lähellä taustapitoisuuksia, mutta Kempeleenlahdella todettiin satunnaisesti kohonneita arvoja.

Mikäli ruoppaus toteutetaan kauharuoppauksena suljettavalla kauhalla, on samentuminen ruoppaajan läheisyydessä todennäköisesti jossain määrin voimakkaampaa kuin imuruoppauksessa. Selkeytsaltaasta purkautuva vesi sisältää vähemmän kiintoainetta kuin imuruoppauksen kyseessä ollessa, koska kauharuoppauksessa ruoppausteho on pienempi, viipymä altaisissa pidempi ja kiintoaine ennättää siten laskeutua paremmin.

Jälkiselkeytsaltaasta vesistöön johdettavan kiintoainepitoisen veden leviämistä on havainnollistettu mallitarkastelun avulla. Jälkiselkeytsaltaasta purkautuvana vesimääränä on käytetty 4 000 m³/tunti (1,1 m³/s) ja sen kiintoainepitoisuutena 200 mg/l. Purkautuvan veden aiheuttama kuormitus on näin ollen likimain 19,2 tn/vrk. Veden purku tapahtuu purkuputken kautta pohjakerrokseen. Altaasta purkautuvan veden oletettiin koostuvan ainoastaan hienojakoisesta aineksesta (hiesu/savi). Kiintoaineen vajoamisnopeutena käytettiin noin 4 cm/h (noin 0,85 m/vrk, vastaten raekokoa 2–4 µm). Todellisuudessa massat ovat osittain karkeampia ja laskeutuvat näiltä osin arvioitua nopeammin.

Ruoppauksen kesto on arviolta noin 2 kuukautta, mutta mallinnuksessa on tarkasteltu ajanjaksoa 1.6.–15.9., koska ruoppauksen tarkka ajankohta ei ole tiedossa. Laskentajaksolla Oulujoen virtaama kasvaa kesäkuun 50 m³/s:stä syyskuun alun noin 300 m³/s:iin. Laskentajaksolla maksimituulet olivat luokkaa 10–12 m/s, joten laskentajakso sisältää kattavasti eri olosuhdetilanteita.

Mallilla tarkasteltuna pohjan läheisyydessä kiintoainepitoisuus on 200 metrin etäisyydellä alle 90 mg/l koko laskentajakson ajan ja 500 metrin etäisyydellä pääosan ajasta alle 20–25 mg/l. Pohjan läheisyyteen tapahtuvasta purusta johtuen pitoisuudet jäivät pintakerroksessa selvästi alemmalle tasolle, pääosin alle 10 mg/l. Voimakasta samentumista (kiintoainepitoisuus yli 10 mg/l) esiintyy purkupaikan läheisyydessä pohjakerroksessa yli 80 % laskenta-ajasta. Yli 1–2 kilometrin etäisyydellä kiintoainepitoisuudet jäivät yleensä alle 5 mg/l.

Hakemuksessa on samentumista havainnollistettu pinta- ja pohjakerroksen kiintoainepitoisuuden alueellisilla jakaumakuvilla ja animaatiolla.

Muut vesistövaikutukset

Ruoppausmassat ovat lähes kokonaan epäorgaanista ainetta, joten merkittävää ravinnepitoisuuksien ja rehevyyden kasvua ei arvioida tapahtuvan. Paikallinen samentuminen voi myös vähentää leväkasvua. Purkualueen läheisyydessä fosforipitoisuus kuitenkin kasvaa jossain määrin. Sedimentin metallipitoisuudet ovat pieniä, sinkkiä ja kromia lukuun ottamatta pääasiassa alle määritysrajojen. Metallit ovat pääosin kiintoaineeseen sitoutuneena ja laskeutuvat sen mukana. Vesistöissä metallipitoisuuksien kasvun arvioidaan jäävän vähäiseksi. Vuonna 2009 vesistöistä mitatut elohopeapitoisuudet olivat kahta poikkeusta lukuun ottamatta alle määritysrajan. Toinen kohonneista pitoisuuksista todettiin imuruoppaajan läheisessä näytteessä pohjan läheisyydessä. Orgaanista ainetta sedimentissä on vähän, joten

merkittävää ja laaja-alaista vaikutusta vesistön happitilanteeseen hankkeella ei ole.

Haitta-aineista PAH-yhdisteitä, dioksiineja ja furaaneja eikä myöskään torjunta-aineita näytteissä juuri havaittu. PCB -komponentteja esiintyi yhdessä näytteessä ruoppaus- ja läjitysohjeen tason 2 ylittävä määrä, TBT-ylitti tason 1 kahdessa ja öljyhiilivedyt tason 1 muutamassa näytteessä. Ruoppattavat massat läjitetään altaisiin, joten merkittävää vesistöhaittaa niistä ei arvioida aiheutuvan. Yhtä poikkeusta lukuun ottamatta kaikki pitoisuudet alittivat maaperän pilaantuneisuuden kynnsarvon, joten massat soveltuvat suunniteltuun satamakenttäkäyttöön. Altaat rakennetaan siten, että niistä ei tapahdu haitta-aineiden liukenemista.

Altaiden riittävästä viipymästä, massojen kemikaloinnista ja ruoppauksen melko lyhyestä kestosta (noin 2 kk) johtuen hankkeen vesistövaikutusten arvioidaan jäävän melko vähäisiksi ja paikallisiksi. Pengerrys- ja ruoppausalueilla sekä selkeytysvesien purkualueen läheisyydessä on odotettavissa tilapäisesti näkyvää veden samentumista ja myös pohjan lähellä syntyy paikallista samentumista. Samentuneen alueen laajuuteen vaikuttaa vallitsevat tuulet ja virtaukset. Merkittävää vaikutusta vesistön happitilanteeseen, rehevöitymiseen tai haitta-aineiden esiintymiseen ei arvioida aiheutuvan. Ruoppauksella ei arvioida olevan vaikutusta alueen ekologiseen tilaan, joka on tyydyttävä.

Pohjaeläimet

Ruoppaus tapahtuu suppealla alueella sataman lähellä, osittain jo aiemmin ruopatulla alueella. Ruoppauksella ja selkeytysaltaan purkuvesillä ei arvioida olevan pidempiaikaista haitallista vaikutusta merialueen pohjaeläimistöön. Vuonna 2009 toteutetulla Oritkarin väylän levennyksellä ja huoltoruoppauksella ei tarkkailutulosten perusteella ollut merkittävää vaikutusta alueen pohjaeläimistöön.

Vaikutukset kalastoon ja kalastukseen

Ruoppaustöiden kalatalousvaikutukset riippuvat olennaisesti ruoppausajankohdasta ja silloin vallitsevista sääolosuhteista eli lähinnä vallitsevista tuulista ja vedenkorkeuden nopeista vaihteluista. Ruoppaustöiden konkreettisin ja välittömin vaikutus on veden samentuminen, jota tapahtuu jossain määrin kaikissa ruoppauksissa ruoppauspaikalla ja massojen läjityksessä. Ruoppaus voi yleensä aiheuttaa haittaa kalastukselle lähinnä melun, veden samentumisen, pyydysten likaantumisen ja kalojen karkottumisen vuoksi. Kalojen karkottuminen voi aiheutua vedenlaadun muutoksesta tai ruoppauksen aiheuttamasta melusta. Voimakkaat samentumat esimerkiksi jokisuulla voivat haitata vaelluskalojen nousua jokeen. Itse ruoppauskohteissa ei yleensä esiinny laajoja samentumia, vaan ne tulevat lähinnä selkeytysaltaasta, jonka toimivuus ratkaisee, aiheutuuko ylitesivistä kalastoa tai kalastusta haittaavia samentumia.

Läjitysaltaan pengerrystöiden aiheuttamat samennukset ja vedenlaatu-muutokset jäävät paikallisiksi eikä niillä arvioida olevan merkittävää vaikutusta paikallisten kevätkutuisten kalalajien kantoihin. Syyskutuisten kalalajien lisääntymisalueita ei Kempeleenlahden suualueella ole.

Aiemmista ruoppauksista saatujen kokemusten perusteella voidaan arvioida, että ruoppauksen kalastovaikutukset jäävät merialueella vähäisiksi. Ruoppauksella voi olla vaikutusta lähinnä lohen, siian ja nahkiaisen nousuun Oulujokisuistoon. Nahkiaisen pyynti alkaa 16.8. ja jatkuu pitkälle syksyyn. Vaellussiian rantautuminen Oulujokisuistoon alkaa syyskuulla ja sen lippokausi alkaa 15.10. jatkuen lokakuun lopulle. Lohen nousu Oulujokisuistoon on varsin vähäistä ja se painottuu muista Perämeren joista poiketen loppukesälle. Ruoppaustöiden aiheuttamat mahdolliset riskit nahkiaisen ja vaellussiian kutunousulle voidaan minimoida, jos ruoppaustöitä ei tehdä merkittävimpana kutunousuaikana lokakuussa. Osa vaelluskaloista nousee myös Toppilansalmesta, mihin hankkeella ei ole vaikutusta. Toisaalta vaelluskalat voivat nousta jokeen varsin normaalisti, vaikka vesi onkin samentunut. Esimerkiksi siian kutunousu Tornionjokeen todettiin normaaliksi, vaikka jokisuun lähialueella oli väylä- ja satamaruoppauksista johtuen ajoittain varsin voimakkaitakin samentumia.

Ruopattava massamäärä ja työn kesto huomioon ottaen on todennäköistä, että siitä aiheutuu jonkinasteisia kalastushaittoja Kempeleenlahdella ja sen suualueella. Alueella harjoitetaan melko pienimuotoista rysä- ja verkkokalastusta ja sille aiheutuvat haitat on mahdollista korvata ammattikalastajille joko ennakkoon tai jälkikäteen. Tällöin ruoppaukset voitaisiin aloittaa jo keväällä ja jatkaa niitä läpi kesän.

Oulunsalolaisten troolikalastajien pääasialliset pyyntialueet ovat Riutunkarin pohjoispuolella laivaväylien syvännealueilla. Etäisyydestä johtuen näillä alueilla ei arvioida aiheutuvan ruoppauksesta johtuvia saalistappioita. Pieni troolausalue on lisäksi Kempeleenlahden suulla ns. Kyrönmerellä eli Kyrönkarin ja Kivenalustankarin välisellä merialueella eli 3–4 km etäisyydellä ylitevesien purkupaikalta. Tällä alueella troolataan vain vähän syksyllä syys–marraskuussa. Epäsuotuisissa olosuhteissa satunnaiset kalastushaitat ovat tällä alueella mahdollisia. Mahdolliset kalastushaitat voidaan korvata myös troolikalastajille joko ennakkoon tai jälkikäteen. Troolikalastajat harjoittavat myös rysä- ja verkkokalastusta Kempeleenlahden suualueella ja Varjakan–Riutunkarin pohjoispuolisella alueella.

Muut vaikutukset

Suojelualueet

Ruoppausalue on lähimmillään noin 1 km:n etäisyydellä Oulujoen suiston Natura-alueesta. Ruoppauksesta aiheutuvat vesistövaikutukset ovat tilapäisiä eikä niiden arvioida merkittävästi heikentävän Natura-alueen luontoarvoja. Hankkeen ei myöskään arvioida heikentävän merkittävästi Kempeleenlahden rannan Natura-alueen luontoarvoja.

Kasvillisuus ja kasvisto

Ruoppauksesta voi aiheutua vaikutuksia kasvilajeille, jotka kasvavat rantavedessä, lahdelmissa tai alhaalla rantaniityillä ja kivikoilla. Vaikutukset voivat syntyä samentumisen kautta. Ruoppaustyöt aiheuttavat samentumista, jonka voimakkuus riippuu ruopattavien massojen laadusta sekä vallitsevista tuuli- ja virtausolosuhteista. Yleensä samentuminen on voimakkainta ruoppaus- ja läjityskohteiden välittömässä läheisyydessä ja samentuma vähenee nopeasti työkohteesta etäännyttäessä siten, että näkösyvyys on varsin pian useita kymmeniä senttimetrejä. Ruoppausalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei esiinny uhanalaisia tai huomioitavia kasvilajeja. Ennalta arvioiden samentumisesta ei aiheudu merkittäviä ja pysyviä vaikutuksia rantavesien kasvillisuudelle.

Linnusto

Kyseessä olevan hankkeen kannalta kriittisin laji on erittäin uhanalaiseksi (EN) luokiteltu pikkutiira, jonka koko Suomen suurin pesimäyhdyskunta pesii aiempien ruoppausten massoista syntyneellä kentällä satama-alueen kärjessä Oritkarin päätykentällä. Tällä, kuten muillakin rantakentillä työskenneltäessä tai rakennettaessa tulee sopia ympäristöviranomaisten, alueella toimivien tahojen ja tutkijoiden kesken jo vakiintuneen tavan mukaisesti toimintatavoista, jotka turvaavat niillä pesivien tai oleskelevien pikkutiiran ja muiden uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien lintulajien esiintymisen. Pesimäkentillä vältetään työskentelyä 1.5.–30.7. Otettaessa pesimäkenttiä rakennus- tai muuhun käyttöön, työt aloitetaan jo huhtikuussa ennen pesinnän aloitusta tai vasta elokuussa pesinnän jälkeen. Lisäksi Oritkarin päätykentän osalta Rantakenttätöryhmä on esittänyt hoito- ja suojelutoimenpiteiksi, että pääasiallinen toimintaohje alueella on ohjeistus ja kulun rajoittaminen pesinnän kannalta kriittisenä aikana.

Mikäli toiminta aloitetaan ennen lintujen pesimäkautta, tulee yhteistyössä rantakenttätöryhmän kanssa rajata lintujen kannalta riittävän laaja alue, joka rauhoitetaan toiminnalta. Mikäli toiminta aloitetaan pesinnän ollessa käynnissä, toiminta tulee suunnitella siten, että siitä ei ole haittaa linnuille.

Oikein toteutettuna uusien läjitysmassojen muodostamat kentät todennäköisesti jopa parantavat alueen merkitystä lintujen pesimä- ja ruokailualueena. Myös tämän vuoksi on suositeltavaa, että työn suunnittelu tehdään yhteistyössä viranomaisten ja linnustoasiantuntijoiden kanssa.

Ennalta arvioiden ruoppaustöiden aiheuttaman veden samentumisen ei merkittävästi haittaa pesivää linnustoa. Samentuma on väliaikainen ja paikallinen ja virtaukset kuljettavat sen tiettyyn suuntaan, jolloin muut alueet säilyvät kirkkaina.

Melu ja tärinä

Ruoppaustöistä aiheutuu jossain määrin melua ja tärinää. Hankealue sijaitsee satama- ja teollisuusalueen vieressä eikä sen läheisyydessä ole

vakituista tai loma-asutusta. Ruopattavat massat ovat pehmeitä eikä alueella tarvitse tehdä räjäytyksiä. Rajoituksia ruoppauksiin ei melun vuoksi ole tarpeen tehdä.

Linnut ovat tottuneet jonkin asteiseen meluun, joten ruoppauksista ja läjityksestä syntyvä melu sinänsä ei ole ongelma. Lintujen pesinnälle melusta ei siis arvioida aiheutuvan haittaa, kunhan itse pesimäkenttä rauhoitetaan kululta ja liikenteeltä.

Virkistyskäyttö

Hanke sijoittuu Nuottasaaren johtavan väylän eteläpuolelle, joten liikennöinti väylällä on ainakin pääosan ajasta mahdollista. Ruoppaustöissä otetaan huomioon alueen laivaliikenne ja työt sovitetaan liikenteen mukaan. Pien- ja virkistysveneilylle hankkeesta ei arvioida aiheutuvan merkittävää haittaa. Veneilyn lisäksi muuta virkistyskäyttöä hankealueella ei ole.

Maisema

Selkeytsaltaat laajentavat satamakenttää merelle, mikä on otettu huomioon alueen kaavoituksessa. Alueen sijainnista johtuen maisemallista haittaa hankkeesta ei katsota aiheutuvan.

Arvio haitoista ja vahingoista

Hankkeen vesistövaikutukset arvioidaan kokonaisuudessaan sen tasoiseksi, että niistä ei aiheudu tilakohtaisesti korvattavaa vahinkoa. Ammattikalastukselle hankkeesta aiheutuvat mahdolliset vahingot on tarkoitus sopia kalastajien kanssa ennakkoon heti, kun lupapäätös on saanut lainvoiman.

Hankkeen hyödyt ja menetykset

Uuden laivapaikan rakentamiseen liittyvät keskeiset hyödyt liittyvät kilpailuun liikennepotentiaaleista, isojen laivojen liikennöinnin ja satama-alueen työ- ja liikenneturvallisuuden parantumiseen sekä linjaliikenteen ja varastoalueen operoinnin tehostumiseen. Lisäksi luonnonolojen vaikutus laivojen liikennöintiin pienenee ja ympäristökuormitus pienenee turhien laivasiirtojen poistuessa ja laivojen satamassa oloaikojen lyhentyessä.

Hankkeesta aiheutuva samentuminen aiheuttaa vahinkoa kalastukselle, josta on tarkoitus sopia kalastajien kanssa, kun lupapäätös on saanut lainvoiman.

Tarkkailu

Hankkeen vaikutuksia tullaan tarkkailemaan ympäristö- ja kalatalousviranomaisten hyväksymällä tavalla. Ohjelma käsittää samentumisen päivittäisen seurannan sekä vedenlaatuvaikutusten selvittämisen vesinäytteenotoin. Vaikutuksia merialueen kalastoon ja kalastukseen arvioidaan välillisesti samentumis- ja vedenlaatutarkkailusta saatavien tietojen perusteella. Siian lippotulosten ja nahkiaisen pyyntitulosten sekä Merikosken ka-

laportaan seurantatulosten perusteella arvioidaan hankkeen vaikutuksia ruoppausvuonna lohen, vaellussiiian ja nahkiaisen nousuun Oulujokeen. Hakemuksen liitteenä on esitys tarkkailusuunnitelmaksi.

Valmistelulupa ja perusteet valmisteluluvan myöntämiselle

Hankkeen kireän aikataulun vuoksi hakija on hakenut valmistelulupaa ruoppausmassojen läjitys- ja selkeytysaltaiden penkereiden rakentamiseen ennen lupapäätöksen lainvoimaiseksi tuloa.

Hakemuksen täydennys

Hakemusta on täydennetty 21.1.2013 selvityksellä mahdollisista kemikaalien käytöstä samentumisen vähentämiseen ja 9.4.2013 selvityksellä, jonka mukaan ruoppauksen ei arvioida heikentävän merkittävästi Kempeleenlahden rannan Natura-alueen luontoarvoja.

HAKEMUKSESTA TIEDOTTAMINEN

Aluehallintovirasto on vesilain 11 luvun 7, 10 ja 11 §:ssä säädetyllä tavalla kuuluttamalla asiasta aluehallintovirastossa ja Oulun kaupungissa varannut tilaisuuden muistutusten tekemiseen ja mielipiteiden esittämiseen hakemuksen johdosta viimeistään 18.3.2013. Kuulutus on erikseen lähetetty asiakirjoista ilmeneville asianosaisille.

Aluehallintovirasto on vesilain 11 luvun 6 §:n mukaisesti pyytänyt hakemuksen johdosta lausunnon Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelta, Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousyksiköltä sekä Oulun kaupungin kaavoitus-, terveydensuojelu- ja ympäristönsuojeluviranomaisilta.

LAUSUNNOT

1) Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue on lausunnossaan todennut, että ruoppausmassojen laatu on selvitetty ympäristöministeriön 19.5.2004 julkaiseman ”Sedimenttien ruoppaus- ja läjitysohjeen” mukaisesti riittävän monelta näytteenotto paikalta. Ruoppausalueelta tutkittujen sedimenttien metallipitoisuudet ja haitta-ainepitoisuudet eivät olleet erityisen korkeita. Koska massat läjitetään altaisiin, niistä ei arvioida aiheutuvan merkittävää vesistöhaittaa ympäristöön.

Virtausmallin ja aikaisemman ruoppauksen mitattujen havaintojen mukaan tietyissä olosuhteissa samentumista ja ainesten kulkeutumista voi tapahtua melko pitkälle Kempeleenlahden suuntaan. Oulujoen suiston Natura-alue sijaitsee ruoppauskohteesta noin 1 km:n etäisyydellä ylävirran puolella, eivätkä vesistövaikutukset virtausmallinnuksen mukaan ulotu sinne. Hakemusasiakirjojen perusteella ei käy selvästi ilmi, ulottuvatko vaikutukset Kempeleenlahden luonnonsuojelu- ja Natura-alueelle, sillä mallinnuskuviin

ei ole näitä alueita merkitty. Hakijan tulee selvästi esittää, ettei hankkeesta aiheudu haittaa Kempeleenlahden luonnonsuojelu- ja Natura-alueille, ennen kuin lupa voidaan myöntää.

Toimenpiteiden kohteena oleva alue on luonnon monimuotoisuuden suojelun kannalta erittäin tärkeä. Alueella esiintyy suojelun kannalta erityisen tärkeitä lintulajeja ja valtakunnallisesti erittäin merkittäviä populaatioita. Tärkeiden lintulajien säilymisen näkökulmasta kriittisintä on ruoppausmassojen läjitysaltaiden rakentamisen ja ruoppausten toteuttamisen ajankohta. Jos toimenpiteitä tehdään lintujen pesimäkauden (1.5.–30.7.) aikana, niillä voi olla merkittäviä haitallisia vaikutuksia kriittisesti uhanalaisten lintulajien pesintöihin. Rakentamis- ja ruoppaustoimenpiteet tulee suunnitella ja toteuttaa niin, ettei niillä aiheuteta merkittävää haittaa alueen suojellisesti arvokkaalle linnustolle.

ELY-keskuksen käsityksen mukaan hakemuksen mukainen rakentaminen ei sanottavasti loukkaa yleistä tai yksityistä etua. Mahdollista työnaikaista haittaa voi lähialueella esiintyä lähinnä lyhytaikaisena veden samentumisena. Lupa laiturin rakentamiseen ja tarvittaviin ruoppauksiin, sekä valmistelulupa läjitys- ja selkeytysaltaiden penkereiden rakentamiseen voitaneen myöntää hakemuksen mukaisesti. Ruoppaustöiden vesistövaikutuksia ja linnustoa tulee seurata esitetyn tarkkailusuunnitelman mukaisesti. Imuruoppaajan tehoa on rajoitettava siten, että jälkiselkeytysaltaasta vesistöön purettavan veden kiintoainepitoisuus ei ylitä 200 mg/l, tarvittaessa on käytettävä saostuskemikaalia.

Ympäristövaikutusten arviointia (YVA) ei ole tarpeen tehdä, kuten hakemuksen liitteenä 2 olevassa kokouspöytäkirjassa on todettu.

2) Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousyksikkö on lausunnossaan todennut, että ruoppausten aiheuttamasta veden samentumisesta voi aiheutua haittaa verkko- ja rysäkalastukselle. Aiheutuvien vahinkojen korvaamisesta on tarkoituksenmukaista sopia esityksen mukaisesti luvanhaltijan ja kalastajien kesken. Vaikutukset vaelluskalojen ja nahkiaisen nousuun Oulujokeen ovat mahdollisia, mutta aiempien kokemusten valossa epätodennäköisiä.

Kalataloudellisen kompensaation määrääminen ei ole tarpeen. Vaikutuksia kalastoon ja kalastukseen voidaan tarkkailla esityksen mukaisesti, ja tarkkailusuunnitelma voidaan hyväksyä osana lupapäätöstä.

3) Liikennevirasto Meriväylät -yksikkö on lausunnossaan todennut ottavansa kantaa ainoastaan Liikenneviraston ylläpitämiä laivaväyliä ja niiden turvalaitteita koskeviin asioihin. Hanke on kokonaisuudessaan hakijan hallinnoimilla ja ylläpitovastuulla olevilla satama- ja maa-alueilla. Hakija vastaa kaikesta hankkeen aiheuttamista vaikutuksista kolmansille osapuolille annettavien vesitalouslupan lupamääräysten mukaisesti. Lausunnon antaja on puoltanut hakemusta.

Hankkeesta vastaavan on toimitettava hankealueen kartoitustiedot, vesi-alueen syvyystiedot, muuttuneet väylälinjaustiedot sekä turvalaitetiedot Liikenneviraston Meriväylät -yksikölle merikarttojen ylläpitoa, väylä- ja turvalaiterekisteriä varten.

4) Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut on kaavoitusviranomaisena lausunnossaan todennut, että hakemuksen mukainen toimenpide, Länsilaiturin alueen uuden laiturin rakentaminen, sijoittuu Oulun yleiskaavan 2020 mukaiselle satama-alueelle. Toimenpide vastaa Oulun Sataman yleissuunnitelmaa, jonka mukaisesti satama-alueita koskeva asemakaava laaditaan.

Haetusta toimenpiteestä ei voida arvioida aiheutuvan haittaa kaavoitukselle, kaavan toteuttamiselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle. Lausunnon antajalla ei ole ollut huomautettavaa hakemuksesta.

5) Oulun seudun ympäristötoimi on ympäristönsuojeluviranomaisena lausunnossaan todennut, että lausunnon antajalla ei ole tiedossa sellaisia seikkoja, jotka estäisivät hakemuksen hyväksymisen. Toimittaessa hakemuksessa esitetyn mukaisesti ympäristölle koituvat haitat voidaan minimoida siten, että hakemuksen mukainen toiminta voidaan toteuttaa.

MUISTUTUS

6) Oulunsalon osakaskunta on muistutuksessaan ilmoittanut, että se ei vastusta hankkeen toteuttamista. Muistuttaja on kuitenkin edellyttänyt, että hankkeesta ammattimaiselle kalastukselle aiheutuvat haitat korvataan suoraan asianosaisille kalastajille ja vapaa-ajan kalastukselle koituvat haitat korvataan määräämällä haitan aiheuttajalle kalatalousmaksu.

HAKIJAN SELITYS

Hakija on selityksessään todennut, että hankkeesta ammattimaiselle kalastukselle aiheutuvien vahinkojen korvaamisesta on neuvoteltu ammattikalastajien kanssa, ja kaikki kalastajat ovat periaatteessa hyväksyneet esitetyt korvauserusteet. Korvaukset on tarkoitus maksaa heti, kun hanke on saanut lainvoimaisen luvan. Hankkeesta merialueen kalastolle ja vapaa-ajan kalastajille aiheutuvat haitat arvioidaan kokonaisuudessaan sen tasoisiksi, että ne eivät ylitä kompensatiotoimia edellyttävää vaikutustasoa. Kainuun ELY-keskus ei ole myöskään hankkeesta antamassaan lausunnossa vaatinut hankkeelle kalatalousmaksua.

ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU

Luparatkaisu

Aluehallintovirasto myöntää Oulun kaupungille / Oulun Satamalle luvan laiturin rakentamiseen Oritkarin satamaan ja merialueen ruoppaamiseen ja ruoppausmassojen läjittämiseen merialueelle Oulun kaupungissa hakemuksen mukaisesti. Lupa on voimassa toistaiseksi.

Lupamääräykset

Rakenteet

1. Laiturin rakenteet ja merialueen ruoppaus on tehtävä hakemuksen liitteessä 3 olevan piirustuksen ”Länsilaituri 2. vaiheen rakentaminen, Ruoppaussuunnittelu, Suunnitelmapaketti” MK 1:2000 mukaisesti sekä muutoin hakemussuunnitelmasta ilmenevällä tavalla. Ruoppaus tehdään imuruoppauksena tai kauharuoppauksena.

2. Ruoppausmassat on läjitettävä Oritkarin sataman länsipäähän rakennettavaan läjitysaltaaseen. Läjitysaltaan, selkeytysaltaan ja jälkiselkeytysaltaan rakenteet on tehtävä hakemuksen liitteessä 3 olevien piirustusten ”Länsilaituri 2. vaiheen rakentaminen, Ruoppaussuunnittelu, Suunnitelmapaketti” MK 1:2 000, ”Länsilaituri 2. vaiheen rakentaminen, Ruoppaussuunnittelu, Tyyppipoikkileikkaukset” MK 1:100 sekä ”Länsilaituri 2. vaiheen rakentaminen, Ruoppaussuunnittelu, Selkeytys- ja läjitysaltaat, Leikkaus A–A ja B–B” MK 1:1 000/1:100 mukaisesti sekä muutoin hakemussuunnitelmasta ilmenevällä tavalla.

Kuljetusproumuja on käytettävä siten, ettei ruoppausmassoja valu mereen kuljetuksen aikana. Massat on siirrettävä läjitysaltaaseen ilman väliupotusta veteen.

Läjitysaltaan vesien johtaminen mereen

3. Läjitysalueelle kertyvä vesi saadaan johtaa läjitysaltaassa ja selkeytysaltaissa selkeytettynä mereen. Ruoppausmassat läjitysaltaaseen ja vedet altaista on johdettava mahdollisimman tasaisesti. Läjitysaltaan ja selkeytysaltaiden pinta-ala on hyödynnettävä parhaan mahdollisen selkeytystuloksen saavuttamiseksi.

Ylivuotovesien selkeytyksessä on käytettävä kemikalointia, ellei selkeytyminen vastaa ennakkolaskelmia ja vesistö tarkkailun perusteella ennalta arvioitu kokonaiskuormitus on vaarassa ylittyä tai kiintoainepitoisuudesta johtuva sameus ei muutoin ole hyväksyttävä. Kemikalointia on käytettävä kuitenkin aina, kun jälkiselkeytysaltaasta mereen johdettavan veden kiintoainepitoisuus ylittää 200 mg/l. Kemikaalisäiliö ja annostelupumput on asennettava valmiiksi ennen läjityksen aloittamista. Saostuskemikaalin saatavuus on varmistettava ennen läjityksen aloittamista.

Töiden suorittaminen

4. Rakennustyöt, ruoppaus ja läjitys on tehtävä siten ja sellaisena aikana, että vesialueelle ja sen käytölle aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa ja häiriötä.

Hankkeen toteuttamisen toimintatavoista ja ajoituksesta tulee sopia yhteistyössä ympäristöviranomaisten, alueella toimivien tahojen ja tutkijoiden kesken alueella olevien ja pesivien pikkutiiran ja muiden uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien lintujen esiintymisen turvaamiseksi.

Luvan saajan on huolehdittava siitä, ettei töiden aikana vesiliikennettä, kalastuksen harjoittamista tai muuta vesistön käyttöä vaikeuteta enempää, kuin tarkoitetun tuloksen saavuttamiseksi on välttämätöntä.

Luvan saajan on huolehdittava siitä, ettei työalueella mahdollisesti olevia toisten omistamia rakenteita tai laitteita vahingoiteta.

Työstä aiheutuvat välittömästi ilmenevät vahingot on viipymättä korvattava vahingonkärsijälle.

Luvan saajalla tulee olla riittävä valmius läjityspenkereiden pikaiseen korjaamiseen niiden rikkoutumistilanteissa.

Luvan saajan on poistettava merestä ja sen rannoilta rakennusjätteet ja ylimääräinen kaivumaa sekä huolehdittava rakennustyön muidenkin jälkien poistamisesta.

Kunnossapito

5. Luvan saajan on huolehdittava rakennettavan laiturin ja ruopattavan väylän sekä niihin liittyvien laitteiden asianmukaisesta kunnossapidosta. Ruoppausmassojen läjitysaltaan ja selkeytysalaiden rakenteet on pidettävä työn aikana ja sen jälkeen sellaisessa kunnossa, ettei ole vaaraa läjitysmassojen kulkeutumisesta mereen.

Ammattimaiselle kalastukselle aiheutuvien edunmenetysten korvaaminen

6. Hankkeesta ammattimaiselle kalastukselle mahdollisesti aiheutuvista edunmenetyksistä on pyrittävä sopimaan. Luvan saajan on ruoppaustöiden päättymisestä seuraavan vuoden loppuun mennessä pantava aluehallintovirastossa vireille ammattimaiselle kalastukselle aiheutuvien edunmenetysten korvaamista koskeva asia siltä osin, kuin edunmenetysten korvaamisesta ei sovita. Hakemukseen on liitettävä tarkkailuihin perustuva selvitys hankkeen vaikutuksista ja arvio aiheutuneista edunmenetyksistä sekä ammattikalastajakohtainen korvausesitys.

Tarkkailu

7. Luvan saajan on tarkkailtava ruoppaustöitä sekä hankkeen vaikutuksia veden samentumiseen, ylitevesien vedenlaatuun, vesistön vedenlaatuun, pohjaeläimiin, kalastukseen ja linnustoon hakemuksen liitteenä 10 olevan, 13.11.2012 päivätyn tarkkailusuunnitelman mukaisesti.

ELY-keskus voi tarvittaessa muuttaa tarkkailusuunnitelmaa.

Töiden aloittaminen ja toteuttaminen

8. Hankkeen toteuttamiseen on ryhdyttävä kolmen vuoden kuluessa ja hanke on toteutettava olennaisilta osin kuuden vuoden kuluessa siitä lukien, kun tämä päätös on tullut lainvoimaiseksi. Muutoin lupa raukeaa.

Ilmoitukset

9. Töiden aloittamisesta on etukäteen ilmoitettava kirjallisesti Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle ja Oulun kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle.

10. Hankkeen valmistumisesta on 60 päivän kuluessa ilmoitettava kirjallisesti aluehallintovirastolle, Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Oulun kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle ja Liikenneviraston Meriväylät -yksikölle.

Luvan saajan on toimitettava hankealueen kartoitustiedot, vesialueen syvyyttiedot, muuttuneet väylälinjaustiedot sekä turvalaitetiedot Liikenneviraston Meriväylät -yksikölle merikarttojen ylläpitoa sekä väylä- ja turvalaiterekisteriä varten.

Ohjaus ennakoimattoman edunmenetyksen varalta

Jos tässä päätöksessä tarkoitettua toimenpiteestä aiheutuu edunmenetystä, jota ei ole ennakoitu, voidaan siitä vaatia korvausta erikseen siten kuin vesilain 13 luvun 8 §:ssä on säädetty.

Perustelut

Luvan myöntämisen edellytykset

Oulun Sataman Länsilaiturin terminaalialueen kehittämien perustuu vuonna 2010 laadittuun Oulun Sataman yleissuunnitelmaan. Hankkeen toisessa vaiheessa on tarkoitus toteuttaa alueen ensimmäinen laivapaikka. Uuden laivapaikan toteuttaminen Oulun Satamassa on yksi keskeinen toimenpide, jolla pyritään saavuttamaan selvitysalueen kuljetusten toimivuudelle asetetut tavoitteet ja strategiset painotukset. Laiturin rakentamiseen

kuuluvat tarpeelliset ruoppaukset ja niihin liittyvät ruoppausmassojen läjitykset.

Ruoppausalue on lähimmillään noin 1 km:n etäisyydellä Oulujoen suiston Natura-alueesta (FI1103004). Ruoppauksesta aiheutuvat vesistövaikutukset ovat tilapäisiä eikä niiden arvioida merkittävästi heikentävän Natura-alueen luontoarvoja. Muut Natura-alueet ovat kauempana hankealueesta eikä hankkeella ole vaikutuksia näiden Natura-alueiden luontoarvoihin.

Oulujoen–Iijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman vuoteen 2015 mukaan Oulun edustan vesien ekologinen tila on tyydyttävä, mutta kemiallista tilaa ei ole luokiteltu, koska haitallisten aineiden pitoisuuksista on ollut puutteelliset tiedot. ”Vesienhoidon toimenpideohjelma vuosille 2010–2015”-selvityksen mukaan rannikkoalueen pistekuormitusta on jo nykyisin käytännön saatu pienentymään paljon. Lisätoimenpiteitä on määritetty Oulun edustalle laskevien jokien valuma-alueille, jotta rannikkoalueen ekologinen tila saadaan parantumaan. Hanke ei vaikuta haitallisesti vesienhoitosuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseen.

Hakija omistaa hanketta varten tarvittavan alueen. Toteutettavat toimenpiteet eivät ole voimassa olevien kaavamääräysten vastaisia.

Ottaen huomioon hakemuksessa esitetty selvitys ruoppausmassojen laadusta ja käsittelystä aluehallintovirasto katsoo, että ruoppausmassat ovat kokonaisuutena arvioiden pääosin pilaantumattomia ruoppausjätettä, jossa on vähäisiä määriä mahdollisesti pilaantunutta ruoppausmassaa. Jätelain 3 §:n 1 momentin 5) kohdan mukaan jätelakia ei sovelleta pilaantumattoman ruoppausmassan sijoittamiseen.

Tehtyjen sedimenttiselvitysten perusteella aluehallintovirasto katsoo, että hakemuksen mukaisten ruopattavien massojen haitta-aineet eivät tämän päätöksen määräyksiä noudattaen ja läjitysalueille sijoitettuina aiheuta ihmiselle välittömästi tai välillisesti terveyshaittaa. Lupamääräysten 2–4 mukaisesti toteutettuna hankkeesta ei aiheudu ympäristönsuojelulain 3 §:n 1 momentin 1) kohdassa tarkoitettua ympäristön pilaantumista. Läjityspaikat ovat läjitykseen sopivia ja niitä voidaan käyttää satamakenttänä.

Vesialueella tehtävistä ruoppaustöistä sekä ruoppausmassojen läjitysalueella selkeytettyjen vesien johtamisesta mereen aiheutuu työn ja vesien johtamisaikana sekä toimenpiteiden jälkeen lähivesialueilla samentumista ja muuta vedenlaadun huononemista, jota ei voi hankkeen toteuttamisessa täysin estää ja josta voi aiheutua ammattimaiselle kalastukselle korvattavaa edunmenetystä. Kalastukselle mahdollisesti aiheutuvien menetysten korvaaminen etukäteen ei ole mahdollista, koska edunmenetyksen määrästä ei ennakolta ole tarkkaa tietoa.

Alueella pesivien pikkutiiran ja muiden uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien lintujen elinolosuhteet otetaan hankkeen toteuttamisen aikana huomioon yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa.

Uuden laivapaikan rakentaminen parantaa hakijan kilpailukykyä liikennepotentiaaleista, parantaa isojen laivojen liikennöintiä ja satama-alueen työ- ja liikenneturvallisuutta ja tehostaa linjaliikenteen ja varastoalueen operointia. Lisäksi luonnonolojen vaikutus laivojen liikennöintiin pienenee, ja ympäristökuormitus pienenee turhien laivasiirtojen poistuessa ja laivojen satamassa oloaikojen lyhentyessä.

Kokonaisuudessaan hankkeesta aiheutuvat edunmenetykset jäävät ennalta arvioiden vähäisiksi, eikä ammattimaiselle kalastukselle mahdollisesti aiheutuvien edunmenetysten lisäksi muuta korvattavaa menetyksiä arvioida aiheutuvan. Hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille koitua hyötyä on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille aiheutuviin menetyksiin, ja lupa voidaan vesilain nojalla myöntää.

Lupamääräykset

Luvassa on annettu tavanomaiset määräykset rakentamisesta, kunnossapidosta, rakentamisajasta ja valmistusilmoituksesta.

Lupamääräykset 2–4 ovat tarpeen ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi. Ruoppausvesien mereen johtamisesta aiheutuvien vaikutusten minimoimiseksi on määrätty selkeyttämisen lisäksi kemikalointi, mikäli mereen johdettavan veden kiintoainepitoisuus ylittää 200 mg/l.

Hankkeesta voi aiheutua rakennustyön aikana samentumista vesistöissä ja muutakin haittaa hankealueen läheisyydessä. Hankkeesta mahdollisesti aiheutuvien vahingollisten seuraamusten toteamiseksi on tarpeen määrätä luvan saajalle tarkkailuvelvoite.

Ammattimaiselle kalastukselle aiheutuvien edunmenetysten korvaamismenettelystä on määrätty vesilain 11 luvun 18 §:n 3 momentin nojalla. Lupamääräyksen 6 mukaisesti luvan saaja ja ammattikalastajat voivat sopia korvauksista, jolloin erillisen korvauksia koskevan hakemuksen vireille paneminen aluehallintovirastossa ei ole tarpeen.

Sovelletut säännökset

Vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2) kohta, 5 §, 6 §:n 2 momentti, 7 §, 8 §:n 1 ja 2 momentti, 10 §:n 1 ja 3 momentti, 11 §:n 1 ja 4 momentti ja 18 § sekä 11 luvun 18 § 3 momentti

Ympäristönsuojelulain 43 §:n 1 momentin 5) kohta ja 46 §:n 1 momentti

Valmistelulupa

Aluehallintovirasto oikeuttaa Oulun kaupungin / Oulun Sataman ryhtymään ruoppausmassojen läjitys- ja selkeytysaltaiden penkereiden rakentamiseen ennen päätöksen lainvoimaiseksi tulemistä.

Perustelut

Uuden laivapaikan rakentaminen on keskeinen osa Oulun Sataman kehittämistä. Läjitys- ja selkeytysalaiden rakentaminen on niin iso osa hankkeen toteutusta, että valmisteluluvan myöntämiselle on tarve.

Valmistelevat toimenpiteet voidaan suorittaa tuottamatta muulle vesien käytölle tai luonnolle ja sen toiminnalle huomattavaa haittaa. Luvassa tarkoitetut työt ovat sellaisia, että niiden suorittamisen jälkeen olot voidaan olennaisilta osin palauttaa entisen veroisiksi siinä tapauksessa, että lupapäätös kumotaan tai sen määräyksiä muutetaan.

Sovelletut säännökset

Vesilain 3 luvun 16 §:n 1 ja 2 momentti

Lausuntoihin ja muistutukseen vastaaminen

Aluehallintovirasto ottaa Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastualueen, Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousyksikön ja Liikennevirasto Meriväylät -yksikön vaatimukset huomioon lupamääräyksistä ilmenevällä tavalla. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on lausunnossaan vaatinut hakijaa esittämään selvityksen, ettei hankkeesta aiheudu haittaa Kempeleenlahden luonnonsuojelu- ja Natura-alueille. Hakijan selvityksen perusteella aluehallintovirasto on päätöksen perusteluissa katsonut, ettei hanke merkittävästi vaaranna Natura-alueiden luontoarvoja.

Oulunsalon osakaskunnan muistutus ammattikalastajille suoritettavista korvauksista on otettu huomioon lupamääräyksessä 6. Kalastukselle mahdollisesti aiheutuvien menetysten korvaaminen etukäteen ei ole mahdollista, koska edunmenetyksen määrästä ei ole tarkkaa tietoa.

KÄSITTELYMAKSU JA SEN MÄÄRÄYTYMINEN

Käsittelymaksu on 14 620 euroa.

Lasku lähetetään myöhemmin Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta.

Maksu määräytyy aluehallintovirastojen maksuista annetun valtioneuvoston asetuksen (1572/2011) mukaisesti. Kysymyksessä on ruoppaus ja vesialueen täyttö (ruoppaus/täyttömassojen määrä on yli 200 000 m³ ktr), joiden molempien osalta käsittelymaksu on 14 620 euroa. Jos päätösasiakirja sisältää useita alla mainitun ympäristöministeriön asetuksen maksutaulukossa maksullisiksi säädettyjä päätöksiä siten, että ne muodostavat samaa tarkoitusta palvelevan kokonaisuuden, peritään asian käsittelystä korkeimpaan maksuluokkaan kuuluvan asian käsittelymaksun suuruinen maksu. Käsittelymaksu on näin ollen 14 620 euroa.

PÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN

Päätös

Hakija

Jäljennös päätöksestä

Oulun kaupunki

Oulun kaupungin terveyden- ja ympäristönsuojeluviranomainen / Oulun seudun ympäristötoimi

Oulun kaupungin kaavoitusviranomainen

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, kalatalous -ryhmä

Liikennevirasto Meriväylät -yksikkö, Helsingin toimipiste

Suomen ympäristökeskus (sähköpostitse)

Ilmoitus päätöksestä

Listan dpoPSAVI-94-0409-2012 mukaan.

Ilmoittaminen ilmoitustauluilla

Tieto päätöksen antamisesta julkaistaan Pohjois-Suomen aluehallintoviraston ilmoitustaululla ja päätöksestä kuulutetaan Oulun kaupungin virallisella ilmoitustaululla.

MUUTOKSENHAKU

Päätökseen saa hakea muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

Liite

Valitusosoitus

Jukka Sihvomaa

Hannu Puranen

Asian ovat ratkaisseet ympäristöneuvokset Jukka Sihvomaa ja Hannu Puranen. Asian on esitellyt ympäristöneuvos Hannu Puranen.
HP/es

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätökseen saa hakea valittamalla muu-
tosta **Vaasan hallinto-oikeudelta**. Valituskirjelmä on toimitettava liitteineen
Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon.

Valitusoikeus Valituksia päätöksen johdosta voivat esittää ne, joiden oikeutta tai etua asia
saattaa koskea, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuoje-
lun tai viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt,
asianomaiset kunnat, ELY-keskukset, kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset ja
muut yleistä etua valvovat viranomaiset.

Valitusaika Valitusaika päättyy **24.6.2013**, jolloin valituksen on viimeistään oltava perillä
Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa.

Valituksen sisältö Valituskirjelmässä, joka osoitetaan Vaasan hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava
- aluehallintoviraston päätös, johon haetaan muutosta
- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite, puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite, joihin asiaa kos-
kevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa (mikäli yhteystiedot muuttuvat,
on niistä ilmoitettava Vaasan hallinto-oikeudelle, PL 204, 65101 Vaasa, säh-
köposti: vaasa.hao@oikeus.fi)
- miltä kohdin aluehallintoviraston päätökseen haetaan muutosta
- mitä muutoksia aluehallintoviraston päätökseen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitus, ellei valituskirjelmää
toimiteta sähköisesti (telekopiolla tai sähköpostilla)

Valituksen liitteet Valituskirjelmään on liitettävä
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikai-
semmin toimitettu viranomaiselle
- mahdollisen asiamiehen valtakirja tai toimitettaessa valitus sähköisesti selvitys
asiamiehen toimivallasta
- jäljennös valituskirjelmästä (jos valituskirjelmä toimitetaan postitse)

Valituksen toimittaminen Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon

**Valituskirjelmä on toimitettava Pohjois-Suomen aluehallintoviraston kir-
jaamoon.** Valituskirjelmän on oltava perillä **määräajan viimeisenä päivänä**
ennen virka-ajan päättymistä. Valituskirjelmä voidaan myös lähettää postitse,
telekopiona tai sähköpostilla. Sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla) toimitet-
tun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanot-
tolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-
ajan päättymistä.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston yhteystiedot

käyntiosoite:	Linnankatu 1–3
postiosoite:	PL 293, 90101 Oulu
puhelin:	vaihde 0295 017 500
telekopio:	08 - 3140 110
sähköposti:	kirjaamo.pohjois@avi.fi
aukioloaika:	klo 8–16.15

Oikeudenkäyntimaksu Valittajalta peritään asian käsittelystä Vaasan hallinto-oikeudessa oikeuden-
käyntimaksu 90 euroa. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten
suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa on erikseen säädetty eräistä
tapauksista, joissa maksua ei peritä.